

izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25.—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Milodolceva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Baravska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čekov.
zavodu šte. 11.842.

Ljubljana, 23. novembra.

Opetovano smo že ugotovili, s kako infernalno zlobnostjo in lažnivostjo poročajo klerikale o dogodkih in parlamentu. Informacije, ki jih servira „Slovenec“ vsak dan v dolgih kolonah svojim bralcem o boju klerikalnih poslancev za razne gospodarske in kulturne zahteve Slovenije, so večinoma lažne izmišljotine ali pa brezvestne poroke.

Kakor si klerikale izmišljujejo svoje zasluge, tako si izmišljujejo tudi pogoške drugih strank proti slovenskim interesom. To velja posebno glede delovanja demokratičnih poslancev.

Vprašanje slovenske univerze je za naše ljudi živčno eno najdelikatnejših. Ni čuda, da klerikale neprestano zahtevajo pozo zaščitnikov tega najvišjega našega kulturnega instituta in da skušajo zlasti demokrate predstaviti kot njega nasprotnike, akoravno je jasno, da je ljubljanska univerza ustanovljena v največji meri po zaslugi demokratov in da so demokrati poslanci, Slovenci, Hrvati in Srbi, vedno v polni meri se zalagali za interese ljubljanskega vseučilišča.

Nedavno je bila v Beogradu deputacija ljubljanske univerze, kateri sta finančni in prosvetni minister obljubil upoštevanje nekaterih skromnih želj. Deputacija je bila tudi pri predložitvi demokratične stranke gosp. Davidoviču, ki kot formalni ustanovitelj našega vseučilišča — bil je takrat minister prosvete — naravno kaže vedno največji interes baš za ljubljansko visokošolsko vprašanje ter je obljubil, da bo demokrati klub tudi tokrat vneto podprl zahteve naše Almae matris.

Klerikalcem seveda ni bilo prav, da se za ljubljansko vseučilišče zavzamejo resni ljudje in velika stranka. Njim so vseučiliška vprašanja le taktično sredstvo, in oni so bojevniki za ljubljansko univerzo, dokler lahko kričijo, da dokler lahko vsak uspeh v tem področju proglasi kot svoj uspeh. Zato so hiteli, da povodom razprave o proračunem proračunu prikažejo demokrate kot sovražnike ljubljanskega vseučilišča in povzroči se kot neiskrene hinavce, ki so slovesno obljubili podporo, potem na sredi besede in se odloži z radikalni podali na delo, da poderejo ljubljansko visoko šolo. In tako je javil „Slovenec“ dne 18. t. m. pod senzacionalnim naslovom, da so demokrati skušali upronastiti celo ono skromno koncesije, na katere sta pristala prosvetni in finančni ministri. Vstal je demokrat Gjorgjevič — „glavni tajnik UDS in v ognjevitim govoru in odpravljanju vseh srbskih poslancev nastopil proti tem kreditom. Srbska večina se je pridružila njegovemu hujšanju proti slovenski univerzi in je odločila vse poviške za slovensko vseučilišče z utemeljitvijo, da niso na mestu, ker bosta medijska in deloma tudi tehnična fakulteta v Ljubljani itak ukinjena... Tako so srbski jugoslovanci (demokrati) z združenimi močmi napravili novo ofenzivo proti Sloveniji in napovedali nov naskok za krčenje našega najvišjega kulturnega zavoda. Jugoslovanski klub bo v plenumu zbornice z vso odločnostjo skušal ta naskob odbiti... Mi smo takoj izjavili, da mora biti „Slovenec“ poročilo lažna izmišljotina. Danes po smo prejeli od poslanca Svetozarja Gjorgjeviča iz Beograda sledeče pismo:

„Gospod urednik! Poročilo „Slovenca“ z dne 17. t. m. o mojem nastopu je gadna klerikalna intriga. Nasproti temu ugotavljam:

Kot edini demokratični član sekcije, ki je razpravljala o prosvetnem proračunu, sem se posebno zavzel za kredite za Slovenijo. V tem oziru je prišlo med menoj in prosvetnim ministrom do ostrih spopadov in minister je celo zaprosil predsednika sekcije, da omili svoj govor. Vseled mojeg zavzemanja in mojih energičnih zahtev je minister prosvete pristal na to, da se za ljubljansko univerzo dovoli 7 novih rednih in 7 novih izrednih profesorjev. Kar se je izvojevalo zlasti za ljubljansko pravno in tehniško fakulteto, je — tako smem reči — v glavnem moja zasluga. Na moj predlog je bilo tudi podvojeno število novih profesorjev na pravni fakulteti. Na solonsko sem pri vsaki kreditni postavki energično zahteval, da se ljubljanski univerzi dao krediti, kakršne potrebuje za uspešen razvoj. Edini predlog, ki sem ga stavil mimo tega, je bil, da naj se pripravi primerno financiranje fakultet na univerzah. Ta predlog ni bil

Razkrinkane klerikalne klevefe

PISMO POSLANCA GJORGJEVIČA NAŠEMU UREDNIKU.
(Glej uvodnik.)

Italija stavi zopet nove predloge

VSEBINA PA JE VEDNO ISTA: ANEKIJA REKE.

(Glej tudi „Politične odmeve“ na prilogi.)

Beograd, 23. novembra. p. Milanski dopisnik „Timesov“ je poročal svojemu listu, da se bo med Jugoslavijo in Italijo dosegel sporazum na sledeči osnovi:

1. Jugoslovanska vlada pristane na to, da Italija anektira Reko.
2. Jugoslavija ima suverene pravice na Delto in Baroš.
3. Severno obrežje Baroša, ki pripade reški državi se odstopi Jugoslaviji za 99 let v porabo.
4. Jugoslavija dobi svobodo, como v glav-

nem bazenu reškega pristanišča, kar se bo uredilo s posebno konvencijo.

5. Ker se s tem sporazumom izpreminja rapalska pogodba, bosta obe vladi prošili pri Zvezi narodov za odobritev te izpremembe.

V vladnih krogih v Beogradu ne zanikajo da ne bi Italija res stavila silnih predlogov, da bi nočelo dati nikakih točnih obvestil. Izjavljajo pa da naša vlada v zadnjem času ni spremenila svojega načelnega stališča in da vztraja slejkoprej na točni izvedbi rapalske pogodbe.

Francoska debata o našem posojilu

ZELO UGODNO POROČILO REFERENTA FINANČNEGA ODESEKA.

Beograd, 23. novembra. p. Poročevalec finančnega odbora v francoskem parlamentu Louis Marin je poročal o zakonskem načrtu o kreditih za državo Male antante. Za Jugoslavijo je predlagal kredit 300 milijonov frankov s 5 odst. obrestmi in amortizacijskim rokom 10 let, ki pa se more podaljšati. Kot garancija naj bi služili dohodki iz carine in državnih monopolov po odbitku obresti in amortizacije starih dolgov. Ceni se, da ostane okoli 500 milijonov frankov na leto kot garancija za francosko posojilo.

Dovoljene kredite bo porabila Jugoslavija za javne zgradbe, za železniki in telegrafski material ter za državno obrambo. Kot motive navaja poročevalec:

- 1.) Finančna operacija je v korist obeh držav.

2.) Jugoslavija je glede nekaterih važnih kategorij trgovinskih predmetov navezana na uvoz iz inozemstva. Treba ji je dati možnost, da to blago po ugodnih pogojih nabavi iz Francije.

3.) Zveza narodov v sedanjih sestavi ni zadostna garancija za varnost. Potrebno je torej, da dobi Jugoslavija od Francije, svoje najboljši prijateljice, ki je zainteresirana pri njeni obrambi kakor na obrambi lastne države, neobhodno potrebna sredstva za državno obrambo.

Kar se tiče Francije, bi imela ta od sklepa posojila velike koristi. Francosko blago dobi novo tržišče: obrestna mera je zadostna in zagotovitev rednega odplačevanja zasigurana; francoski vpliv in francoske simpatije v Jugoslaviji se ojačijo.

Proračunske razprave

Beograd, 23. novembra. p. Danes ob 10. se je nadaljevala seja plenarna finančnega odbora z dnevnim redom: načelna debata o proračunu. Prvi je govoril demokrat Rista Jojić, ki je v dolgem govoru strokovno kritiziral proračun. Kar se tiče onega dela proračuna, ki govori o uradnih, izjavlja, da je prepisan iz prejšnjega proračuna. Dalje je kritiziral slabe varnostne razmere v državi, čeprav zahteva vlada za orožništvo razmeroma velik znesek 350 milijonov dinarjev. Nato graja, da vlada poljedelstvu v Crni gori posveča tako malo pozornosti.

Za Jojićem je klerikalec Zebot kritiziral sestavo proračuna in napadal vojnega ministra radi penzioniranja častnikov in generala Maistra. Izjavil je, da so radikalni penzionirali na zahtevo Nemcev. Seja je bila prekinjena ob 12. ter je nadaljevala ob 3. popoldne.

Na popoldanski seji je govoril Borisavljević, ki je ostro napadal gospodarsko politiko vlade. Zahteval je stvarno, ne pa partizansko redukcijo uradnikov, kakršno vrši radikalna vlada.

Za Borisavljevićem je zahteval besedo Spahovec dr. Behmen, toda večina mu je ni hotela dati, češ, da je lista govornikov zaključena. To je izzvalo zelo srdito razpravo. Sredi hrupa je bila seja zaključena in prihodnja odredjena za jutri.

PREVEDBA URADNIKOV.

Beograd, 24. novembra. p. Danes dopoldne je bila seja ministrskega komiteja, v katerem so ministri Trifković, Srekić, Miletić in Perić. Pretresali so vprašanje redukcije in prevredbe uradnikov.

VLADA NOČE VEČ DVANAJSTIN?

Beograd, 24. novembra. p. Iz vladnih krogov se doznava, da vlada ne bo predložila narodni skupščini novih dvanajstin, ker namerava v vsakem slučaju dovršiti proračunsko razpravo do konca leta. Vlada misli, da bo onemogočila namo-

prav nič naperjen proti ljubljanski univerzi in odobraval ga je tudi poslanec Veseljak. ki je bil z menoj v isti sekciji. Nadejam se, da bosta klerikalna poslanca Veseljak in Hohnjec s svoje strani vplivala, da se lažnivi napad v „Slovenec“ popravi, ako želite, da ju smatram za častna in poštena človeka.

Svetozar Gjorgjevič,
narodni poslanec.

K temu pismu, ki ne potrebuje nobenega komentarja, dodajemo še sledečo vest, ki smo to noč prejeli iz

ro opozicije glede zavlačevanja debate na temelju poslovnika ter se nadeja, da bo okoli 20. decembra s svojo večino izglasovala prekinjenje debate

RAZPRAVA O SODNIŠKEM ZAKONU.

Beograd, 23. novembra. p. Sekcija zakonodajnega odbora je pregledala zakon o sodniških. Vrtila se je načelna debata, kateri sta prisostvovala kot delegata udruženja sodnikov Popović in Gjorgjević. Zakon je bil v načelu sprejet ter je sekcija potem pri posameznostih sprejela prve tri člene brez izpremembe.

PROTI RADIKALSKEMU TERORJU.

Beograd, 24. novembra. p. Danes dopoldne sta bila Ljuba Davidović in Joca Popović pri ministru za notranje zadeve Vujiću ter protestirala proti terorju radikalnih političnih oblasti.

Dr. Goršic v disciplinarni preiskavi?

Beograd, 23. novembra. p. Tu se muči deputacija Udruženja vojnih invalidov iz Slovenije, ki je prišla protestirati proti brezsrčnemu odpuščenju invalidov iz državne službe pri oddelku za socialno politiko v Ljubljani. Deputacija je bila sprejeta od ministra za socialno politiko dr. Peleša, kateremu je izročila obsežni tožni material proti šefu oddelka za socialno politiko v Ljubljani dr. Goršiču. Ka kor pripovedujejo delegati je minister izjavil, da se odpuščenje invalidov vrši proti njegovi volji. Kar se tiče delovanja dr. Goršiča, da se nahajajo v ministrstvu že mnoge tehtne pritožbe. Minister je odločen napraviti red. Material, ki so mu ga izročili invalidi, smatra v zvezi z ostalimi pritožbami za resen dovolj, da odredi proti dr. Goršiču disciplinarno preiskavo. Zatrjuje se, da je minister odločen postaviti v Ljubljani novega šefa socialne politike in da bo dr. Goršič brez ozira na rezultat disciplinarne preiskave reduciran.

Beograda: „Danes je izjavil Vašem poročevalcu poslanec Svetozar Gjorgjević, da so mu klerikalni poslanci razili obžalovanje radi poročila v „Slovenec“, izjavljajoč, da gre za „neljubno pomoč“, ki se bo v prihodnji številki popravila.“

Nadaljnih meditacij se vzdržujemo. H koncu le še vprašanje, ki je moralno interesantno: Kdo je dal „Slovenec“ informacijo, ki jo sedaj, ko jih je gosp. Gjorgjević povprašal, klerikalec obžaluje kot „neljubno pomoč“? Razprave v sekcijah so namreč dostopne le narodnim poslancem...

Stresemannova vlada padla

VELIKA NEZAUPNICA V DRŽAVNEM ZBORU. — DEMISIJA KABINETA. — REAKCIJA NA KRMILU.

Berlin, 23. novembra. j. Na današnji seji Reichstaga je bila z 230 glasovi proti 150 odklonjena od meščanskih strank vladne večine predlagana zaupnica Stresemannovi vladi. 7 poslancev se je glasovanja vzdržalo. Dr. Stresemann je odšel takoj po glasovanju k državnemu predsedniku in mu predložil demisijo državne vlade.

Berlin, 23. novembra. s. Državni zbor je danes nadaljeval debato o večerajšnji izjavi državnega kancelarja dr. Stresemanna. Pred početkom debate so jih predložili nemški nacionalni, socialni demokrati in komunisti. Državni kancelar je zahteval jasno in nedvoumno odločitev parlamenta v vprašanju zaupnice. V imenu vladnih strank je voditelj frakcije nemške ljudske stranke postavil predlog, ki so ga podpisali nemška ljudska stranka, centum in demokrati in ki veli, da izreka državni zbor zaupnico državni vladi. Demokratični poslanec Erkelen je izjavil, da bodo demokrati tudi nadalje posvečali vse svoje moči ideji velike koalicije. Predlog komuniste Koennena, ki zahteva ukinitje od vrhovnega vojskega poveljnika izdane prepovedi komunistične stranke, se združuje s to debato.

Član nemške ljudske stranke Leicht je izjavil: Nismo se mogli uveriti o tem, da bo bodoče delovanje državne vlade odgovarjalo temu, kar zahteva naš predlog glede federalistične izgradnje ustave. Zaradi tega ne moremo glasovati za zaupnico. Za njim je povzel besedo

obrambni minister dr. Gessler, ki je izjavil: „Smatram za nesrečo, da se moramo v času, ko je nemški narod ogrožen od zunaj braniti pred meščansko vojno. Narodni socialisti in komunisti, ki jih cilji so sicer tako nasprotni, pa soglašajo v svojih sredstvih, namreč v uporabi oborožene sile. Poznam bojne načrte desnice in leve. Odločeni smo sprejeti ta boj za nemško demokratično republiko z najostrejšimi sredstvi. (Odobranje). Odločeni smo nastopiti proti vsakemu poizkusu nasilnega preobrata razmer v Nemčiji s vsemi sredstvi, pa naj pride od koderkoli.

REICHSTAG ŠČITI BAVARSKE UPORNIKE.

Berlin, 23. novembra. j. Po odklonitvi zaupnice vladi se je glasovalo še o predlogu socialnih demokratov glede ukinitja izjemnega stanja. Predlog je bil odklonjen. Ob velikem odobravanju radikalcev desnice se je odklonil predlog komunistov, ki zahteva obložbo veleizdaje proti Kahru, Ludendorffu, Lossowu in Hitlerju. Predlog je bil odklonjen s 193 proti 160 glasovom. Predsednik Loeb je bil pooblaščen sklicati državni zbor, ko bodo razčiščene posledice, današnjega poraza Stresemannovega kabineta.

ODGODITEV REICHSTAGA.

Berlin, 23. novembra. s. Svet seniorjev državnega zbora je sklenil, odgoditi seje državnega zbora do sestave nove vlade.

Poincare dobil sijajno zaupnico

ZUNANJEPOLITIČNI EKSPOZE V PARLAMENTU. — NAPADI NA ZAVEZNIKE.

Pariz, 23. novembra. j. Poincaré je imel danes v zbornici daljši govor, v katerem je podal izjave o zadnjih pogajanjih med zavezniki. Poincaré je pričel z ugotovitvijo, da se položaj v Poruhrju od dne do dne izboljšuje, kar je tudi belgijski ministrični predsednik Jaspar pred kratkim potrdil v bruseljski zbornici. Ministrični predsednik je s številnimi dokazal, da je bil uspeh poruhrske akcije docela zadovoljiv.

Poincaré je nato izjavil, da bo Francija od danes, ki jih dobiva z ruhrskega ozemlja, najprej odtegnila protivrednost zasebnih strokov, ostalo pa bo dobila reparacijska komisija. „Gosp. Stresemann“, je nadaljeval Poincaré, „je zelo potrdil resnico, ako nam v svojih izjavahji podtika druge namere.“

Poincaré je nato govoril o povratku bivšega nemškega kronprinca ter poudarjal, da bi pomenilo nezaslišano zlorabo miru, ako bi Hohenzollernci, ta zavržena dinastija, zopet prišli na prestol. Vsa Francija je v tem vprašanju edina.

Nato se je bavil ministrični predsednik z vprašanjem francoske varnosti ter obrazložil potek pogajanj, ki so se od verzijske konference sem vršile med zavezniki glede te zadeve. Ob splošnem odobravanju je opozarjal na to, da sta Anglija in Amerika svoj čas obljubili Franciji varnostno pogodbo. Vendar je ostalo le pri obljubi. Franciji se tudi v Cannesu ni posrečilo doseči od Anglije

precizne izjave, s kakimi močmi bi Francija event. podpirala, ako bi prišlo do garancijskega pakta, ki ga je ponudil Lloyd George, in bi bila Francija od Nemčije napadena.

Seja je bila nato ob 4.45 za pol ure prekinjena. Po zopetni otvoritvi je prišlo do burnih scen med Poincaréjem in opozicijo. Poincaré je izjavil, da rošitev vprašanja glede vojske kontrolne komisije po poslanški konferenci ni ravno idealna, vendar pa bi bil prelom Francije z zavezniki v škodo za Francijo in za evropski mir. Zaradi tega je bolje popustiti v vprašanjih, ki niso tragična. Ob 7. uri zvečer se je seja ponovno prekinila ter se zopet pričela ob 7.30, na kar se je vršilo glasovanje. Ob 8.30 je bilo glasovanje končano. Prvi del dnevnega reda, ki izreka vladi zaupanje je bil sprejet s 526 proti 15 glasovom.

NEMSKI DELEGATI PRED REPARACIJSKO KOMISIJO.

Pariz, 23. novembra. s. Reparacijska komisija je imela danes dopoldne sejo, da sliki izjavo nemške vlade. Za nemške delegacije je govoril državni tajnik Fischer kot predsednik komisije za vojno bremena, podal je obširen ekspozé o gospodarskem in finančnem položaju Nemčije ter je poudarjal vse okolnosti, ki se dovedle do sedanje krize. Izgleda, da se bo reparacijska komisija na svoji torkovi seji bavila s temi izjavami.

ITALIJANSKE TATARSKE VESTI.

Slovenija in Slavonija.
Rim, 23. novembra. l. Italijanski listi javljajo, da je po vsej Sloveniji proglašeno obsedno stanje zaradi velikanskih ropov, ki se godijo po deželi. (Ta gorastna laška izmišljotina poteka najbrž iz dejstva, da je občinski odbor v Vinokovcih v Slavoniji sklenil zahtevati proglasitev obsednega stanja v okraju, kjer je bilo v zadnjem času izvršenih več roparskih napadov. Op. ured.)

VELIK ROP V TRSTU.

Trst, 23. novembra. l. Danes ponoči so vdrl roparji v prostora velike trgovske hiše Jakob Brunner in sinovi. Porušili so pet vrat ter razbili glavno blagajno, iz katere so odnesli za več nego milijon lir vrednostnih papirjev ter 16.000 lir v gotovini. Polcija je tekom dneva aretirala pet sumljivih oseb.

VOLILNA BORBA V ALBANIJI.

Beograd, 24. novembra. r. V zvezi z volitvami v Albaniji in po poročilih našega ministristva za zunanje in za notranje stvari so v raznih krajih v Albaniji izbruhnili nemiri, ki zavzemajo vedno večji obseg. Sedanja vlada nastopa teroristično proti svojim protivnikom, da bi preprečila njihovo agitacijo in pozneje glasovanje pri volitvah.

Inozemske borze

23. novembra:

CURIH: New-York 578, London 25.07, Pariz 31, Milan 24.85, Praga 16.675, Budimpešta 0.0302, Bukarešta 2.75, Beograd 6.575, Sofija 4.75, Dunaj 0.00805.

TRST: Beograd 26.15 do 26.30, Pariz 125.25 do 125.75, New-York 23 do 23.15, Praga 66.50 do 67.30, Dunaj 0.0323 do 0.0328, dinarji 26 do 26.25, carinski franki (20) 89.75 do 90.25.

DUNAJ: Beograd 808 do 807, Berlin 8.70 do 9.30, Budimpešta 3.68 do 3.78, Bukarešta 351 do 353, London 309.900 do 310.300, Milan 3054 do 3066, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3857 do 3873, Praga 2057 do 2067, Sofija 568 do 572, Varšava 2.29 do 2.60, Curih 12.365 do 12.415, dolarji 70.560 do 70.960, lire 3020 do 3040, dinarji 308 do 304.

PRAGA: Beograd 39.64, Berlin 4.00, Rim 152.75, New-York 34.00, Pariz 189, London 151.75, Curih 608.25.

BERLIN: (V milijonih): Milan 183.540, Praga 121.695, London 18.358.000, New-York 4.189.500, Beograd 47.581.

LONDON: Beograd 38, New-York 457, Berlin 45 milijonov, Milan 101, Praga 150.50, Dunaj 310.000.

NEW-YORK: London 437.50, Pariz 398.25, Milan 438, Praga 291.25

Radikalni panama v Trbovljah

VEČINA RADIKALSKIH PRVAKOV — MED NJIMI BIVŠI GERENT KOREN — ARETIRANA RADI DEFAVDAČIJ.

Iz Trbovelj nam poročajo 22. t. m.:
Odkar je zloglasni bivši komunistični agitator Miha Koren postal radikalni prvak, se je nahajala naša dolina v rokah ljudi, ki so osnovali pod firmo radikalne stranke pravo izkoriščevalno družbo ter etablirali v občini svojo strahovladno. Koren je postal gerent, učitelj Velkavrh njegov namestnik, v svet pa so bili imenovani razni sumljivi elementi, bivši komunisti, sedaj čez noč radikali. Začelo se je veselo življenje. Občinski denar se je brezvestno zapravljalo, iz nepojasnih virov so se zbirali razni fond, gospodar velike trbovlijske občine je postala slava krajeva organizacija NRS.

Zaman so pošteni ljudje opozarjali po časopisu in tudi drugače, kaj se v Trbovljah godi. Ljubljanski radikalni »Akcijski odbor« je držal svojo zaščito roko nad odličniki v Trbovljah in pokrajinski vlada je tiščala obe oči. Velkavrh in Koren pa sta napredovala v dopajenju pri slovenčaki radikalni partiji. Koren je postal načelnik radikalne sreske organizacije laškega okraja in komunikeji ljubljanskega Akcijskega odbora so ga navedli kot uvaženega gosta pri odborovih sejah.

S Stefanovičevu afero pa je pričelo tudi v Trbovljah razčiščenje. Naenkrat se je pokazalo, da računi na občini niso poosem v redu in najodličnejši član radi-

kalski tajni svetnik Suntujs se je moral preseliti v zapore celjskega okrožnega sodišča. Oblast bi bila najbrž še vse zatušala, da se ni gerent Koren v nepremišljenem trenutku postavil na stran buntovnika Stefanoviča. To mu je zlomilo hrbet, bil je odstavljen in svet razpuščen. Koren in Velkavrh sta sicer skušala svoj napako popraviti, ter je Koren kmalu nato poslal udanostne izjave »Akcijskemu odboru« Jadranske banke. Bilo je prepozno. Na občino je prišel gerent, ki je prišel stikati po občinskih računih, osebnih nasprotiki Kornovi in Velkavrhovi pa so začeli revdirati strankarske fond in konec je sedaj tu. Včeraj je orožništvo aretiralo dva od bivših radikalnih prvakov Bogveca in Strmana. Kakor blisk pa se je raznesla vest, da sta na vrsti tudi Koren in Velkavrh. Danes jutraj so orožniki oba prišli na doma, toda tička sta izletela. Iz strahu, da jih ukinjajo, ženejo po dolini na vlak, sta se sama odpeljala v Celje ter se javila sodišču, kjer se nahajata sedaj pod ključem.

V kolikor se da izvedeti, gre za defraudacijo v znesku več sto tisoč kron. Radikalna blagajna, ki jo je napolnila Jadranska banka je prazna in kaj je z občinsko blagajno bo pokazala revizija, ki jo sedaj vršijo organi pokrajinske uprave že ves teden.

Orjunaški proces v Mariboru

Maribor, 23. novembra.

Danes dopoldne je pričela pred tukajšnjim okrožnim sodiščem zanimiva razprava proti 19 Orjunašem, ki so v noč od 10. na 11. februarja vdrl v klerikalno Cirilovo tiskarno in poškodovali nekaj tiskarskih strojev, da bi onemogočili nadaljnje izhajanje najslamotnejših slovenskih listov, »Straže« in »Slov. Gospodarja«, ki sta ravno takrat uprav sistematično gojila sovražstvo proti Srbom in z demagoškimi izmiselnostmi vzbujala med narodom nerazpoloženje proti državi in državnim oblastim. Namra se ni posrečila. Na pritisk klerikalcev je bilo takoj aretiranih 19 članov mariborske Orjune, katere delovanje je bilo pozneje tudi ukinjeno. Aretiranci so bili izpuščeni šele po večtedenskem preiskovalnem zaporu.

Obtožnica pravi, da je načrt za napad na Cirilovo tiskarno izdelal referent okrožnega agrarnega urada inž. Albert Vedernjak, na seji Orjuna dne 6. februarja, na kateri je bilo obnem sklenjeno, da se izvrši tudi napad na prireditve »Männergesangsvereina«. V hi se imela vršiti isto noč v Götzovi dvorani.

Razven Vlad. Štoker, Jakoba Pavlič in Janka Tevžiča so na razpravi navzoči vsi obtoženci, ki sede v starih klopih. Zagovorniki so sami odlični narodni delavci: dr. Rosina, dr. Kučkovec, dr. Boštjančič, dr. Lipold, dr. Müller, dr. Štokar in dr. Šnuderl. Državno pravdnštvo zastopa dr. Zorjan, senat pa je sestavljen sledeče: svet. Guzelj, dvor. svet. Fon, višji svet. Sterger in svet. Zemljč.

Takoj začetkom razprave je dr. Šnuderl protestiral imenom zagovornikov proti izločitvi postopanja proti Štoki, ker se dokaz glede vseh ostalih opira na njegovo izpoved pred preiskovalnim sodnikom, kjer pa je izpovedal Štoka samo pod pritiskom obljube, da bo izpuščen in je zato vsa stavišna vprašanja kratkoma potrdil. Izpovedbe obtožencev napravljajo najboljše vtis. Bole in Orizkec sta izjavila, da ju je preiskovalni sodnik Kramer izpraševal kar po policijskih ugotovitvah (t). Ker pa se jima je obljubljalo, da bosta izpuščena, sta kratkoma potrdila vse, kar se jima je narekovalo. Sodnik sam je bil zapisnikar. (Velik nemir. Dr. Boštjančič: »Skandal!«) Ko obtožencev Orizkec še pove, da je hotel vse preklecati, a mu je drugi sodnik to odsvetoval, je pripomnil predsednik ironično: »Potemtakem bi bila to cela inkvizicija!«

Ob pol 2. popoldne je vstopil v dvorano glavna priča Stanko Grum, ki ga je privedla v vojaški obleki iz Zagreba vojaška eskorta. Med občinštvom, ki je zasedlo galerijo, je začumelo. Kakor znano, je Grum svoječasno izpovedal za obtožence skrajno obtežljivo, dvignil naslednjega dne večji znesek iz nekega klerikalnega denarnega zavoda in se nato odpeljal iz Maribora. Na današnji razpravi je odklonil pričevanje, češ, da mu je stvar prišla že itak dovolj sramota. Kar je prej storil, je napravil samo v razburjenju. Državni pravdnik je zahteval pričevanje, proti čemur pa so vsi zagovorniki protestirali in naglašali, da spada priča sam na zatožni klopi. Po daljšem posvetovanju je senat dovolil Grumu, da se odpravi pričevanje, ker ima pričakovati od tega sramoto, kakor je bila razprava prekinjena.

Na popoldanski razpravi je napravilo silno mučen vtis zlasti čitanje pisne tajništva Samostojne kmetijske stranke iz Ljubljane inž. Vedernjaka, v katerem proglašajo tajništvo SKS Orjuno za nacionalistični boljševizem, proti kateremu se mora SKS odločno postaviti.

Razprava se bo nadaljevala jutri ob 8. dopoldne.

Politične beležke

† Napad na dr. Rosina. »Straža« je zopet pokazala, da pred njo nobena še tako čestita oseba ni varna pred nesramnimi napadi. Pred kratkim je poleg stoterih drugih odličnih oseb napadla tudi generala Maistra. Sinočnja številka pa je razgrala že tudi starostno mariborskih Slovencev dr. Rosina, katerega je doslej »Straža« še vedno hvalila radi njegovih narodnih zaslug. Obdeluj ga kar v dveh noticah in mu očita, da je usodnega dne 23. novembra 1918, ko se je balje zvedelo, da bo prihajajo noč razorožena zelena nemška garda, šel iz Maribora in ga ni bilo baje tri dni na spregled ter je bil zato takratni Narodni svet mariborski brez glave, Slovenci pa brez političnega vodstva. V drugi notici stavlja dr. Rosini vprašanja, kje je bil usodno noč in če na vprašanje ne odgovori, da bo že »Straža« njegove junaške zasluge za osvoboditev Maribora razkrinkala, da bodo postale kakor strah, ki je na sredi votel, okoli ga pa nič ni.

† Žilave borbe klerikalcev v Avstriji. »Slovenec« se je začel spuščati na zelo opolizlo polje. Tudi v včerajšnjem uvodniku piše o pravicah, ki so jih klerikalci priborili Slovincem »tekem desetletij živih borb« v Avstriji. »Slovenec« ima menda za svoje naročnike res same bečce, ker sicer bi jim ne upal napisati tako drznih trditvev. Historično dejstvo je, da so bili naši klerikalci v Avstriji čisto navadni hlapi tujega in Slovanom skrajno sovražnega in krivičnega režima. Kakor papagaji so črkali slavo in udanost sovražnemu nam nemškemu cesarju na Dunaju. Če je kak avstrijski minister izjemoma tudi s kakim klerikalnim poslancem govoril, peli so mu hosana ter se idanjali do tal. Na Dunaju se je klerikalna parlamentarna delegacija odkrivala že na cesti predno je vstopila v kako ministrstvo ter navadno že pri portirju končala »intervencijo«. Tudi na vladi v Ljubljani in v Gradcu so klerikalni poslanci navadno opravili svoje opravilo pri slugah. Kdor je imel že veliko poguma, je kakor berač ponižno pritisnil na kljuko kakoga »hofrata« ter bil ves blažen, če je smel z njim govoriti, razume se, da v nemškem jeziku. Vsi oni, ki danes stoji na krmlu SLS, pred svetovno vojno niti enkrat niso povzdignili energično svoj glas za slovenske pravice, pač pa so zato, da jim je nemški trinog na Dunaju prepušal na Kranjskem slovanstvo in jugoslovanstvo čuteče in delujoče naprednjake v preganjanje, vršili ostudno in nemoralno službo narodnih izdajic, avstrijskih spijonov in ovaduhoval. Klerikalci so bili tisti, ki so na Dunaju glasovali za kanone in drugo morilno orodje, ki ga je Avstrija pripravljala za svetovno vojno, slovenski klerikalci so bili tisti ljudski prijetelji, ki so glasovali za zakon, po katerem so se vršile pri nas med vojno revizije živine, žita, voz, zvonov. Če nas je Avstrija do nekakega ogulila in nas krnila le še s koruzo in z nemškimi kolosabami, je to krivda tudi naših klerikalcev, kakor imajo oni tudi na vesti tisoče in tisoče padlih naših mož in fantov, tisoče in tisoče invalidov, tisoče in tisoče vojnih vdov in sirot. Zgodovinska pogrška in neodpustljiv greh prevelike dobrote naprednjakov je, da so po prevratu dopustili, da se je klerikalna zalega zopet razlezla in zaredila, mesto, da bi jo pomandrali.

† Prepir med klerikalnimi občinškim očetv v Ljubljani. Klerikalno-komunistični večini v ljubljanski mestni hiši se vsak dan bolj majoje tla pod nogami. Ko bi ne bilo nobenega drugega vzroka zato, zadostuje že dejstvo, da nastopajo klerikalci na magistratu kot gospodarji, dočim smatrajo rdečkarje za županom Peričem vred kot nujno zlo le za privesek. Odgovornost za režim nosijo klerikalci in komunisti. Rdečkarji tem bolj ker so SLS posodili župana, da se ona za njegovim hrbotom skriva ter lažje med svojimi volilci nanjo zvrca vso krivdo za neuspehe in korupcije režima. Dejansko izkoriščajo celo situacijo

za svoje namene le klerikalci. Zanimivo je, da navzlic temu v klubu klerikalnih občinskih očetov neprestano poka. Pred zadnjo sejo občinskega sveta so imeli klerikalci v svojem občinskem klubu prav neprijeten incident. Gospod Lemež je zapretil, da bo izrekel v javni seji predsedniku odbora za elektrarno g. Orešku, nezaupnico, a g. Orehek je razsajal in vpil, da hoče imeti to zadevo razčiščeno še pred javno sejo. Večina kluba je bila iz bojazni, da pride v javni seji do javnega škandala in razkola med člani in rdečkarji, mnenja, da naj se stvar razčišče šele po javni seji. O. Orehek pa je bil radi tega tako ozlovoljen, da je po magistru na ves glas vpil, da bo izstopil iz klerikalnega kluba in da se bo kot »divjak« pridružil opoziciji. Dejanjsko je g. Orehek tudi zapustil sejo in prepustil rdečkarju g. Čelešniku, da se je potem mesto njega on blamiral kot referent odbora za mestno elektrarno.

† Vatikan pomočnik fašizma. V največjem častu se je cerkvena politika papeškega Vatikana postavila popolnoma v službo laškega fašizma in njegove uničevalne vojne proti našemu ljudstvu v Julijski Krajini. Sistematično se nameričajo italijanski župniki v popolnoma slovenskih in hrvatskih župnijah, ki gonijo naš jezik iz cerkve, silijo ljudi, da izbrajo pri krstu italijanska imena za našo dečo ter z zlorabo vere sistematično zatirajo narodni čut mod jugoslovenskim verniki. Cerkev je postala v mnogih krajih ponižna dekla gospoda Giunte. Gre očividno za načrt, ki je dogovorjen med Vatikonom in Vatikanom. Kmalu bo prišlo tako daleč, da bodo začeli zapirati našim zavodnim ljudem — nebasa tudi na onem svetlu. Naše klerikalno časopisje pa molči, naši škofje ne spregovorijo nobene stvarne besedice na adresu vrhovnega poglavarja katoliške cerkve in njegovih kardinalov, ki pošiljajo našim klerikalcem svoje papeške blagoslove, medtem ko duševno morijo ubogo jugoslovanstvo katoliško rajo v Julijski Krajini.

† Ta pa zna! Tudi zagrebški »Obzor« poroča o najnovejših volitvah v Zireh, Rakeku itd. In pravi, da so zmagali »koncentracijski elementi«, ki so zapustili demokratsko stranko! Tako se je v predalji zagrebškega blokaškega lista spremenila napredna zmaga v poraz JDS. »Obzor« je na stara leta začel podpirati celo slovenske klerikalce ki jih včasih videti ni mogel. Zalostna mu majka!

Gledališče

Ljubljanska drama.

Sobota, 24.: »Danes bomo tiči«. Izv. Nedelja, 25.: Ob 3.: »Krojaček junaček«. Izv. Ob 8.: »Osma žena«. Izv. Ponedeljek, 26.: »Danes bomo tiči«. E.

Ljubljanska opera.

Sobota, 24.: »Prodana nevesta«. Izv. (20 letnica g. J. Betetta). Nedelja, 25.: »Evgenij Onjegin«, ljudska predstava. Izv. Ponedeljek, 26.: Zaprt.

Šentjakovski oder v Ljubljani.

Nedelja, 25.: »Zakonske zmešnjave«. Mariborsko gledališče. Sobota, 24.: »Zemitev«. E. Nedelja, 25. ob 15.: »Rodeljupci«. Izv. Ob 20.: »Traviata«. Izv. Gostovanje g. Skrivance iz Zagreba.

† Ljubljansko gledališče. Gledališka uprava poroča: Danes zvečer se uprizar v opornem gledališču Smetanova op. »Prodana nevesta«, v kateri poje vloga Kečala g. Julij Betetta, ki proslavi ta večer 20-letnico svojega umetniškega delovanja. Občinstvo zna ceniti visoke umetniške vrline g. pevca in mu je prav gotovo tudi iskreno hvaležno za vse užitke, katere mu nudi v partijah raznih oper. — V nedeljo zvečer uprizar se v operi Čajkovskega »Evgenij Onjegin« pri znanih ljudskih cenah. — Drama uprizar danes komedijo »Danes bomo tiči«. V nedeljo popoldne mladinsko igro »Krojaček junaček« in zvečer »Osma žena«. Prvotno objavljen repertoar se v tem smislu spremeni.

Ljubljanska opera. Sinočnja predstava »Aida« nam je predstavila alistiško govorjo Valouškovo v partiji Amneride. Zanimiva pevka velikega materijala, izrazite igre in močnega zunanosti. Amnerido je predstavljala s silnim temperamentom in naglašala v njem predvsem strastnost. Publiki je očividno imponirala glasovno in igralski ter je bil aplavz vsekakor zelo živahen. Imela je krasne kostime. Naučila se je partijo slovenski in prinesla nekaj odlomkov celo umljivo. Vohče je bila predstava vzorna in zaslužila solisti, zbor in orkester z dirigentom Rutavino polno priznanje. G. Zikova je smodil naravnost briljantno in je pela Aldo sijajno; takisto se je odlikoval g. Simenc kot Radamea. Publika jima je z ozirom na zagrebški uspeh prav posebno izražala svojo veliko zadovoljnost. Izvraten je bil tudi Amonasro g. Čelešič, ki raste od predstave do predstave. Finale III. dej. se je podajal prav posebno dobro, a prizor ob Nilu je bil višek vsega večera.

Zbirajte in darujte, da zgradimo Sokolski dom na Taboru!

Sokolsstvo

† Brat Ivan Zupančič in Sokol I. Vrste naših mož poštenjakov se krčijo bolj in bolj. Neumisljena smrt je ugrabila zopet enega izmed njih — brata Ivana Zupančiča na Ahacelji cesti. Kdo ga pozna, moza lepe vnanosti, rododarnega in zavednega, da malo takih! Napredna družba je z njim mnogo izgubila. Bil je izvrsten gospodar, ki si je pridobil z neumorno vajetnostjo in previdnostjo čedno imetje, vgladno urejeno in vodeno. Njegova gostilna je ena najgostoljubnejših. Može od daleč naokrog so radi zahajali h Zupančiču na gospodarske in druge pomenke ter veselo sprejemali njegove nasvete. Zupančič je bil kremenit značaj in zaveden narodnjak. Narodne prireditve je vselej in rad podpiral. Večkrat je krepko segel v žep, zakaj za dobro stvar mu ni bilo nikoli žal denarja. Bil je do svoje prerane smrti vnet Sokol in je kot tak rade volje pomagal svojemu društvu, dobro vedo, da je Sokol nistelj in dika nacionalne samozvesti. Zlasti »Sokol I.« se globoko zaveda, da je z njim izgubil odličnega, podpornega sodelavca in člana, ki zasluži, da se mu izkne na zadnji poti čast, kakor gre tako značajnim možem. Zdravo brat Ivan! Blaga duša snivaj brataki mir! Bratje, sestre, vabimo vas, da se polnoštevilno udeležite pogreba brata Zupančiča, ki se vrši v nedeljo ob pol 5. uri popoldne. Ob tleh zbiranje na Taboru. Kroj in peleri. Na. Pevci zapoje pred hišo in pri prelazu. Vodi brat Prelovec. Zdravilo Odbor.

Sokol I. v Ljubljani. V soboto, dne 24. t. m. ob 20. uri se vrši na Taboru v društvenih prostorih predavanje brata prof. Melika: »Odlomki iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev«. Bratje, sestre, dolžnost vsakega člana Sokola I. je, da se udeležijo predavanja! Prosevalni odsek.

Savarni dan. JSS. ponovno opozarja vsa bratska društva na sklep odbora JSS, da priredi dne 1. decembra ali pa kak drug dan v decembru Savezni dan. Tozadavna navodila so bila razposlana vsem društvom.

Sport

Ljubljanski sportni klub priredi v nedeljo, 25. t. m. celodnevni smuški izlet na Preserje, Rakitna, St. Vid, Begunje, Rakek. Odhod z glavnega kolodvora ob 5.50 zjutraj. Tudi nečlani dobrodošli.

Jugoslovanski zimskosportni savez ima sejo v ponedeljek, 26. t. m. ob 20. uri v sobi Sportne zveze.

Dvboj med Prago in Dunajem. Jutri v nedeljo se vršita dve velozanimivi nogometni tekmi, pri katerih se bodo merile najbolje moči češkoslovaškega in avstrijskega nogometa. V Pragi igra dunajska Hakoah proti praški Slaviji, na Dunaju pa praška Sparta proti Amateurjem. Izidi letošnjih zadnjih tekem med temi klubi so: 8. septembra v Pragi Sparta : Amateurji 1 : 0, 9. septembra na Dunaju Slavija : Hakoah 1 : 0.

Smuška sekcija S. K. Ilirije vabi vse svoje člane in članice na prvi skupni smuški izlet, ki se bo vršil jutri v nedeljo na Sv. Katarino. Zbirališče na državnem kolodvoru ob 6.30 zjutraj. Vsi člani sekcije, ki so si svojčas izposodili od sekcije smuč, se naprosajo, da jih več ne uporabljajo, temveč da jih oddajo v ponedeljek od 17. do 19. klubovemu gospodarju v teniš garderobi S. K. Ilirije.

Nov letalski rekord. Francoski Aero-klub je oficijelno priznal višinski rekord 11.145 m, ki ga je 30. oktobra t. l. postal vili Sadi Lecointe. S tem je Lecointe zboljšal svoj dosedanj rekord za skoraj 700 metrov.

Objave

× Zveza kulturnih društev v Ljubljani priredi jutri ob pol 8. uri zvečer v prostorih gostilne g. Gregorčič v Mengša predavanje »O davkih«. Predava g. Cimerman iz Ljubljane. Pozivamo vse, da se zanimivega predavanja v čim večjem številu udeležite.

× V društvu »Soča« predava danes v soboto dne 24. novembra v saonu pri »Levu« univ. prof. dr. Leonid Plamie o proporcionalnih volitvah. Vabimo svoje člane, prijatelje in drugo čim več občinštvo k temu veleaktualnemu predavanju k je zlasti v sedanjem času važen za vsakega državljanca. Po predavanju prost zabava. Začetek ob pol 9. uri zvečer. Vstop vsem prost.

× Narodna čitalnica v Sp. Sili priredi na svojem društvenem odru dne 24. nov. ob 8. uri zvečer v dvorani Valjavca burki: »Glub mora biti« in »Malomestne tradicije«. — Odbor.

× Prireditveni odsek »Orjuna« v Ljubljani vabi vse članice, ki žele sodelovati, da pridejo v nedeljo dne 25. novembra ob 3. uri popoldne v restavracijo Narodnega doma, ker se seja v petek 23. nov. ni mogla vršiti.

× Česka obec v Ljubljani naznanja, da koncertira danes v Narodnem domu g. Rossmann s soprogo. — V nedeljo ob 5. uri popoldne v Nar. domu igra za otroke »Gasperček in policaj« in »Ljudici na gradu«.

× Sokolsko gledališče v Sredlčju ob Dravi. Sokolsko društvo uprizar v nedeljo dne 25. novembra na svojem odru v Sokolskem domu prvo gledališko predstavo »Rokovnjači«. Prični domači diletant pod vodstvom br. Najžerja in Ročiča se z vso poštovanostjo pripravljajo, da bo ta prva predstava brezhibna. Začetek ob 7. uri zvečer. Vsi pri-

jatelji Sokolstva in gledaliških predmav od blizu in daleč se vabijo k obilni udeležbi. Druga vabila se ne bodo razposiljala. Zdravo!

× Dramatični odsek Sokola VIŠ uprizar v nedeljo dne 25. novembra R. Gotschalovo dramo »Roža Kavkaz«. Začetek ob pol 20. uri. Predprodaja vetopne pri br. Uranu na Glincah in pri br. Jeločniku v Rožni dolini.

× Članom Slovenskega lovškega društva. »Boogradsko lovsko društvo« nas vabi na lov na divje svinje dne 1. in 2. decembra v Morovcu pri Sili (Srem). Lovišče je izredno bogato za divjih svinjah in drugi divjačini. Odhodi iz Ljubljane v noči od četrtka na petek s poštanim vlakom o polnoči. Voznica do Sida III. razred 156 Din. Prihod v Morovcu v petek ob pol 3. uri zvečer. Za prenočišča je poskrbljeno. Kdor se love udelež, naj se javi najkasneje dne 28. novembra pri društvem predstniku dr. Ivanu Lovrenčiču, odvetniku v Ljubljani, Miklošičeva cesta 8. — Odbor S. L. D.

× P. n. invalidski odsek in okrajno fin. ravnanstvo v Ljubljani. Trafika A. P. iz Sv. Križa pri Kostanjevici št. 63 je bila od leta 1919. že četrtič razpisana. Ker gre tu le za golo spletko proti sedanjemu najemniku, kateremu je voja pokvarila zdravje za vedno, bi bilo v interesu javne uprave, da se pobežaj objektivno preišče. Za Sv. Križ dovolj, da je ena trafika v gostilni.

× Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani ima redne znanstvene seje vsak prvi in tretji četrtek v mesecu ob pol 5. uri popoldne, katere se bodo vselej objavile v časopisih, kakor tudi v izredne demonstracije. Nadaljevalne kurze otvori zdravstveni odsek za Slovenijo spomladi in jeseni. Prihodnja znanstvena seja se vrši dne 6. decembra ob pol 5. uri popoldne. — Odbor.

× Razpis zdravniške službe. Okrožno urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje službo uradnega zdravnika za splošno medicino pri poslovalnici v Mariboru. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

× Za revne šolarje je prejelo vodstvo osnovne šole v Krškem 155 Din, nabrani med malo družbo Krčanov v gostilni pri Podjedu. Vsem cenj. darovalcem najtoplejša zahvala.

Sodišče

Tatvina v dverskem vlak. Boogradsko sodišče se je te dni ukvarjalo s prav interesantno zadevo: Neki Rus, mehanik Boris Aleksejev, je kakih dvajsetkrat vrtil skozi okno v dvorski vlak in tam pokradel razne dragocene preproge, zvese, blazine in podobno. To je prodajal po naravnosti smešni ceni starinarjem, katere je nameraval, da ima blago od nekega toploplenega ruskega parnika. Skupna vrednost blaga je znašala nekaj preko 100.000 Din. Rus ga je za prodal komaj za par tisoč dinarjev! Krasti je začel buje, ker je izgubil službo kot mestni šofer in je bil tako brez sredstev na ulici. Prodajal je ukradene dragocenosti židovskim starinarjem, ki so sedeli sedaj z njim na zatožni klopi. Aleksejev je bil obsojen na 6 mesecev zapora, starinar Binja Baron na dva meseca, dva druga starinarja sta pa bila oproščena.

Opraskala ga je, pa še težila. 18letni Ivan-Bela je šel 29. septembra po cesti v Apače. Med potjo je srečal Izabelo Rantešev, ki se je vračala domu v grajsko Freudenau. Prijel jo je za roko ter ji začel pihati na srce, toda ona ga ni marala in se je hotela iztrgati iz njegovih rok. V odgovor jo je Bela na preji objel z obojima rokama, nato pa vrgel na tla in jo ko je vatala, vrgel vnoč na tla ter držal več časa v mučnem stanju. Ranteševa se mu je končno iztrgala, pustila mleko in predpasnik ter zbežala domov. Dogodek je povedala svojemu očetu, ki je stvar naznanil. Ker je pa medtem Bela prejel njo kakor tudi očeta odpustitve in ker si mu oboja odpuštila, ga je okrožno sodišče v Mariboru obsodilo samo na 4 tedne ječe.

Brezobzirni kolestar. Dne 2. septembra se je peljal s kolesom po klancu blizu Sv. Ožbalta 18letni posestnikov Simon Trebušak. Na kolesu je imel najhujšega tudi svojega tovariša Vrankarja iz domačje vasi. Na cesti se je istočasno nahajalo več ljudi, ki so se vračali iz cerkve. Trebušakovo kolo, ki ni imelo zvonca in ne zavore, je prišlo po klancu v vzdol v oster tek. Neprevidni kolestar je zadel posestnico Franciško Boštelcovo od Sv. Ožbalta in jo podrli z vso silo na tla. Iz obeh ušes ji je udarila kri, izgubila je trenutno zavest in popoldne okropnih je Boštelcova. — mati 4 nedorasli otrok umrla, ne da bi se pred smrtjo kaj zavedla. Neprevidni kolestar, ki je tako nenadno povzročil njeno smrt, je bil pred deželnim sodiščem obsojen na 3 mesece strogega zpora in povratne stroškov kroganskega postopanja.

Kaznovano oči'anje. Zidarski delavec Ivan Šnoj je bil klican na sodišče prišlo v obravnavi proti Angeli Knolov stanujoči na Poljski cesti 58 v Ljubljani. Bil je zaprežen in je pošteno izpoved svoje pričevanje. Knolova je bila takrat obsojena. Po razglašeni obsodbi pa se zunaj na hodniku tako razburila, da očitno Snoj, da prišče za frakelj Šnoj. Očitek je celo parkrat ponovila, ki seveda Snoj ni pustilo popolnoma miru. Šel je v klopi proti Knolovi tobo. Težki očitek je bil za njo seveda precej drag. Bila je obsojena na 400 D globe ali 8 dni zapora.

Politični odmevi

Preokret v reškem vprašanju?

Zagrebaški blokaški listi prinašajo informacije iz Beograda, po katerih je stopilo reško vprašanje v popolnoma novo fazo, ki buje končno vendar enkrat obeta definitivno rešitev tega večnega problema. Baza za to rešitev, za katero sta se baje sporazumeli obe vladi potom zadnjih direktnih pogajanj, naj bi bila sledeča:

Reški problem se ne reši kot celota, ampak postopoma. Italija opusti svoje zahtevo po formalnem razveljavanju rapalskega ugovora in pristane, da se v najkrajšem času izvedejo one rapalske določbe, ki so v prid Jugoslaviji. Začetki bi se imeli z evakuacijo baroš in Delto, ki bi prešla popolnoma v jugoslovansko upravo. Nato bi delila pogajanja o korekturi jugoslovanske - italijanske meje v Sloveniji. Italija bi pristala na majhne mejne spremembe v našo korist in to ne le v neposredni bližini Reke, ampak tudi za nekaterih drugih mejnih odsekih med Reko in Triglavom.

Ko bi bile te zadeve rešene, bi prišla na vrsto Reka sama. Italijanska vlada stoji na stališču, da se je na Reki tako finančno zainteresirala, da se ji ne more pod nobenim pogojem več odreči. Dosedanje italijanske subvencije Reki presegajo znesek 600 milijonov lir. Reka je vrhu tega dolžna reparacijski komisiji 300 milijonov latih frankov. To skupaj predstavlja danes breme, ki ga Reka sama ne more prevzeti, zlasti ker je njena situacija taka, da kot samostojna država nima ugledov za gospodarski prosper. Na drugi strani Italija uvideva, da je za jugoslovansko vlado iz notranjepolitičnih razlogov skoro nemogoče privoliti v formalno aneksijo Reke po Italiji. Zato naj bi se našel izhod po vzoru nekdanje okupacije Bosna in Hercegovine po Avstro-Ogrski. Reka naj bi na zunaj ohranila svojo suvereniteto, faktično pa bi jo okupirala Italija. Kadar bi bile politične razmere ugodnejše od današnjih, bi se okupacija lahko spremenila v formalno aneksijo. Pri tem bi se izvršila še zadnja korektura meje s tem, da bi ena izmed reških podobčin pripadla Jugoslaviji.

Blokaška vest zatrjuje, da postane ta sporazum perfektno že v najbližjih dneh in da poda Pašiću o tej zadevi pri prvi priliki važne izjave v narodni skupščini.

Koliko je resnice na vseh teh poročilih, momentano še ni mogoče presoditi. Strinjajo pa se v toliko tudi z našimi informacijami, da so se v zadnjem času res vršile važne konference v reškem vprašanju in da na zunanjem ministrstvu namigujejo, da je pričakovati v bližnji bodočnosti temeljitega preokreta v reškem problemu.

Todorov o bolgarskih volitvah

Bivši bolgarski poslanik Stambolijski je v Beogradu Todorov, izjavil novinarjem o bolgarskih volitvah:

Vlada je vršila na Bolgarskem volitve s pomočjo aretacij, umorov, terorja in omejevanja opozicijskim kandidatom, da bi ovrhnil svoje kandidatske liste pri sodiščih. Kjer pa so kandidatske liste vendar bile potrjene, je poslala vlada oddelke macedonskih komitov, ki so s terorjem in z bajoneti silili naše kandidate, da se odrečejo kandidaturi. Vladna zmaga ni nič drugega kot posledica volilne geometrije, saj je opozicija na celim Bolgarskem dobila skoro toliko glasov kakor vlada.

Pri zadnjih volitvah v času Stambolijskije vlade je prišlo glasovat nad en

milijon volilcev. Sedaj je glasovalo komaj 840.000 volilcev, čeprav je glasovanje obligatno. Pri tem je treba naglasiti, da je med temi 840.000 listki nekoliko tisoč takih, na katerih je stalo napisano: »Doli vlada!«

Vladna zmaga je bila dosežena le radi napak volilnega sistema. Zato je Cankov izjavil, da ni preveč zadovoljen z rezultatom volitev. Vlada pa se tolaži s tem, da ima na svoji strani vso inteligencijo. A tudi to ni res, saj je dobila opozicija v Sofiji in Varni, centrih bolgarske inteligence, več glasov od vlade. Volitve na Bolgarskem so pokazale ponovno, da ima vlada g. Cankova na svoji strani samo makedonskijuste in rezervne oficirje, nikakor pa ne večine naroda.

Tako g. Todorov. Daljno ilustracijo k tem podatkom nudi tudi v Pragi izhajajoče »Zemledelske Znamo«, glasilo bolgarskih emigrantov, ki objavljajo črno listo, sestavljeno od makedonskijustov. Na listi se nahajajo imena devetih oseb, ki so sami voditelji zemledelskega gibanja na Bolgarskem in prijatelji pokojnega Stambolijskega; so to: Krum Popov, bivši sofijski župan; Angel Grockov; Cane Matov; Aleksander Botev; Stojan Kalčev; Georgije Damjanov ter Stepanov, sami bivši narodni poslanci, dalje še bivši ministri: Duparinov, Nedelko Atanasov in Hristo Stojanov. Od teh so dosedaj že res ubili: Krum, Popov, Duparinov, Georgije Damjanov in Stojan Kalčev. Isti list javlja, da so odposlani že tudi posebni odposlanci makedonskijustov, ki imajo nalogo ubiti še Aleksandra Obova, bivšega ministra, in Kosto Todorova, bivšega poslanika v Beogradu.

Rusko-rumunska pogajanja

Po tolikih izjavljenih poskusih so se pred nedavnim pričela znova pogajanja med Rusijo in Rumunijo, to pot v svrhu, da se uredijo osnove trgovskega občevarja med sosedama.

Mnogo je že bilo poskusov, kako doseči sporazum med Bukarešto in Moskvo, a vsi so doslej končali brezuspešno. Razbili so se na ovirah političnih nasprotij. Po eni strani je bilo vprašanje Besarabije, ki je tvorilo takorekveč nepremosljiv prepad med sosedama. Kakor hitro so se začela pogajanja, je Rusija načela problem Besarabije, zahtevajoč, da se vrše pogajanja tudi ali celo najprej o posesti te dežele, ki so jo smatrali sovjetski diplomati že od prvega početka za sporno. Rumunija pa je stala striktno na stališču, da je vprašanje Besarabije definitivno rešeno in da se pod nobenim pogojem ne more pripustiti diplomatska diskusija o posesti dežele. Priznanje, da je Besarabija dejansko in pravno rumunska dežela, je zahtevala Rumunija kot predpogoj vsakikrat, kadar je prišlo do kakšne diplomatskega kontakta med obe državi.

Na drugi strani je bil rumunski zlati državni zaklad nahajajoč se v Rusiji še izza carske dobe, ki ga držala sovjetska vlada v svojih rokah in ki so ga iz Bukarešte zahtevali nazaj. Naposled je bila sporna še zadeva glede priznanja sovjetske vlade s strani Rumunije.

V navedenih točkah, zlasti pa glede Besarabije je bila rumunska vlada trdovratna in odnehati ni hotela niti po popolnem porazu Vranglova, ko je obstojala nevarnost, da boljševiki čez preplavijo Rumunijo. Skušala se je kriti potom vojaško-politične zveze s Poljsko, kar se ji je tudi res posrečilo.

Diplomatski odnosi med Rusijo in Rumunijo se tedaj niso obnovili in prav tako tudi trgovski ne. Na Dnestru, mejni reki, je bil vsak osebn ali blagovni promet nemogoč; kar ga je vendarle bilo, je bilo le tihoopstavo, sicer je bila meja povsem zaprta. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je bila Besarabija doslej ruska

dežela, tedaj gospodarsko, trgovsko navezana na sosedno rusko ozemlje. Besarabija je sicer pretežno agrarna dežela kot ostala Rumunija in kot Rusija, kot južnejša dežela pa ima nekatere proizvode, ki jih ostale ruske pokrajine niso imele, ali vsaj ne v zadostni meri. Med te spada poleg tobaka osobito vino, ki ga ima Besarabija v izobilju, in pa še nekateri drugi prideški, ki jih je v Rumuniji težje razpečati. Zato so se tudi z rumunsko strani javljale težnje, priti do trgovskega sporazuma z Rusijo.

Dalje so bile težave tudi s prometom po Dnestru, ki je v spodnjem toku plovna reka in tvori mojo med obema državama.

Najnovejša pogajanja po došli poročilih vendarle obetajo uspeh. Dosegel se je sporazum o prometu na Dnestru, do čim se bodo pogajanja o trgovinski pogodbi še nadaljevala.

Naši kraji in ljudje

Anton Brezovnik †

Kakor smo že poročali, je v torek na svojem posestvu v Vojniku umrl po daljšem trpljenju v starosti 70 let Anton Brezovnik, učitelj v p. posestnik in predsednik posojilnice v Vojniku. Vest o njegovi smrti ni prišla nepričakovano, ker sta ga bolezen in telesna oslabele, že pred meseci navezali na dom.

Brezovnik se je rodil pod slovensko kmečko streho v Vrhli pri Slovenjgradcu l. 1853. Obiskoval je gimnazijo v Celju, moral pa je v 8. razredu zapustiti zavod skupno z Bezenskom kot žrtev narodne zavednosti, ki je bila takrat težka pregrada. Brezovnik je odšel nato na učiteljski pedagogij v Gradec in je bil po končanih študijah nastavljen kot provizorični učitelj pri Mariji Puščavnic v Pohorju. Nato je služboval na šoli v Framu, od leta 1884. pa je deloval v Vojniku do svoje upokojitve leta 1897. Delo v Vojniku na šolskem, prosvetnem, narodno vzgojnem in gospodarskem polju označujeta in karakterizirata njegov trdni značaj in njegovo jekleno voljo. Takratne šolske in narodne razmere v Vojniku niso strle mladega slovenskega učitelja, ki se je odločil, da žrtvuje raje svojo kariero, kakor da bi se iznevil svojemu narodu. In res Brezovnik kljub velikim sposobnostim samo radi narodne zavednosti ni mogel postati nadučitelj.

Anton Brezovnik je znan kot mladinski pisatelj. Iz njegovega spretnega peresa je izšlo več mladinskih in šaliivih del. Nacionalno-politično spada Brezovnik v dr. Dečkovo dobo, kateri se imajo Slovenci v celjskem okrožju zahvaliti za toliko uspehe. Od leta 1889 dalje je bil Brezovnik član celjskega okrajnega šolskega sveta in je storil kot tak mnogo dobrega za narodno šolstvo. Posojilnico v Vojniku, ki jo je osnoval sam pred 26 leti, je vodil do smrti vzorno in požrtovalno. Z njegovo smrtjo je zgubil Vojnik enega onih redkih mož, ki niti v najhujših bojih niso omagali in ki so storili narodu mnogo dobrega. Brezovnik je živel svojim in svojemu narodu. Čast mu in tralen spomin!

Naši v Ameriki

New York, 15. novembra.

Ameriški Slovenci smo izgubili dvoje svojih kremen-žol: Jožeta Ambrožiča in Alojzija Viranta. — Jožeta Ambrožiča je pokosila smrtna kosa v cvetju njegovih let; umrl je dne 23. oktobra, po komaj tridnevni bolezni za pljučnico. Pokojnik je bil rojen leta 1884, v Zablji vasi pri Novem mestu na Dolenjskem. V Ameriko je prišel še zelo mlad; delal je v različnih tovarnah, zadnja leta pa je bil zaposlen kot vodja velikega oddelka kemične tovarne »Standard Chemical Co.«, Canonsburg, Pa. Skozi njegove roke je šlo za milijone dolarjev radia. Pokojnik Ambrožič je bil markantna osebnost, pristni »Selfmademan«, kakršne Amerikanci najbolj spoštujejo in imajo tukaj, v deželi neumornega dela, največ prilike za uspeh. Pokojnika ni za njegovega življenja nikoli manjkalo pri nobeni kulturni ali narodni ustanovi; dopisoval je pridno v napredne slov. ameriške liste, moralno podpiral in bodril svoje sorojake, in na našem tukajšnjem književnem polju se je udeleževal kot plodovit, nadarjen in rodoljubni prejet pisatelj.

Pokojnik Ambrožič je bil pred leti pred-

sednik nadzornega odbora velike podporne organizacije, Slovenske Narodne Podporne Jednote, pred tremi leti pa je bil izvoljen v mestu Canonsburg narodnim sodnikom, katero službo je opravljal do svoje smrti. Tu zapuščena žena in štiri hčerke. — Ameriški Slovenci mu ohranijo svoj spomin. — Alojzij Virant je bil eden prvih slovenskih pionirjev v Lorainu, O., mestu, ki je oddaljeno kakih 50 milj od Clevelanda. Pokojnik se je naselil v Lorainu pred približno tridesetimi leti. Postavil si je svoj lastni dom, imel je veliko trgovino in gostilno ter krasno veliko dvorano, v kateri so prirejali undotni Slovenci svoje društvene in kulturne prireditve, dokler niso imeli lastne Narodnega doma. Pokojnik, ki je umrl v 64. letu svoje starosti, je bil rojen na Igu pri Ljubljani.

Kulturno in društveno življenje ameriških Slovencev je nad vse razveseljivo. Skoraj vsaka večja slovenska naselbina ima že svoj dom, kjer se prirejajo veselice, diletantske predstave ter različne druge prireditve. Skoraj zadnja, ki si je zgradila svoj lastni dom, je slovenska kolonija v Clevelandu, ki velja za metropoli ameriških Slovencev, katerih je tam do 30.000! Zato pa bo clevelandski Narodni dom tem veličastnejša stavba, vredna kraljice slovenskih naselbin. Posloje bo stalo okrog 300.000 (tristotisoč) dolarjev, kar je vsakega lepa vsota. Urejeno bo povsem moderno, tako v higijeni kakor stavbeno in akustičnem oziru. V pritličju se bodo nahajale krasne slovenske trgovine, za katere so prostori že oddani, v prvem nadstropju pa bo gledališka dvorana s najmodernejšim odrom, Sokol, telovadnica, čitalnica, prostori klubov itd. itd. Slovenska otvoritev Narodnega doma v Clevelandu se bo vršila v mesecu januarju 1924.

V Clevelandu je v zadnjih letih sploh zaznamovati velik napredek. Tako so tu 3 slovenski zdravniki, 4 ali 5 slovenskih odvornikov, katerih eden, John Mihelich, kandidira sedaj za mestnega sodnika, slovenski zobozdravnik, dr. William Lausche, nebroj trgovcev, podjetnikov itd. Cleveland je šesto največje mesto v Ameriki ter šteje blizu polmilion prebivalstva.

H. Š.

Razdalja od Ljubljane do nekaterih večjih mest

Navadno nam manjkajo predstave o razdaljah med posameznimi kraji naše široke domovine. Zato ni brez interesa, ako si predložimo, koliko znašajo daljave iz Ljubljane do večjih krajev v naši kraljevini, primerjane z daljavami od Ljubljane do nekaterih večjih mest v sosednih državah.

Zračna razdalja iz Ljubljane do Beograda znaša skoro 500 km. To je znatna daljava; malokdo si predstavlja, da je to skoro natančno ista daljava kot od Ljubljane do Rina, prav toliko kot do Genne, in precej dalj kot do Milana. Dalje je oddaljenost Beograda od Ljubljane skoro natančno ista kot od Ljubljane do Zlatih v Švici, in še nekoliko večja kot iz Ljubljane do Nürnberga v Nemčiji. Tudi Praga je precej bližja od Beograda, Dunaj ji je bližji za dve petini, Moavsko, Ostrava in Opava pa sta le malo bolj oddaljeni. Tudi Budimpešta je mnogo bližja po zračni črti. Od Prage do francoske meje pri Strassburgu je približno enako daleč kot iz Ljubljane do Beograda.

Primerjamo oddaljenost naše južne državne meje pri Djevdjeliju od Ljubljane, ki znaša okroglo 850 km v zračni črti. Enako je oddaljena od Ljubljane Varšava, dalje Stettin ob izlivu Odre - Berlin je tedaj nekoliko bližji Ljubljani nego Djevdjelija. — Hamburg in Bremen, pa sta le prav malo bolj oddaljena. Enako je oddaljena od Ljubljane Holandija s svojo južno vzhodno mejo. Le malo bolj sta oddaljena Pariz in Brusel, Lyon pa je precej bližji in prav tako Marseille. Enako je oddaljena južna Sardinija in južna Italija. Toliko kot iz Ljubljane do Djevdjelije znaša razdalja med južno in severno francosko mejo in skoro enako med zapadno in skrajno vzhodno mejo Češkoslovaške, prav tako tudi med skrajno jugozapadno točko poljske meje pri Poznanju in najbolj oddaljeno rusko - poljsko mejo pri Dvinsk.

Po železniških progah so razdalje iz Ljubljane do poglavitnih mest naše kraljevine precej večje. Beograd je po železnici oddaljen od Ljubljane 567 km, Zagreb 140 km — Maribor pa 139 km, Karlovec 154 km. Praga iz Ljubljane preko Broda do Sarajeva je dolga 614 km, do Gruz - Dubrovnik 905 kilometrov, do Ercegnovog - Kotora 900 km, preko Broda do Osijeka 425, do Novega Sada (preko Indije) 558, do Subotice 659 km. Iz Ljubljane do Nise je 815 km, do Skoplja 1018, do Djevdjelije 1183, do Bitolja 1231, a do Ohrida 1251 km. Vožnja iz Ljubljane v Ohrid je najdaljša vožnja v naši državi, ki je moremo napraviti samo po železnici.

Kulturni pregled

Dve novi igri

(E. Rostand: »Cyrano de Bergerac.«) Poslovenil O. Zupančič. — J. Jalen: »Dom.« Drama v 4 dejanjih.)

Ubogega pozabljenega junaka Cyrana je odkril šele Charles Nodier (1788 do 1844); njegova dela in kratak življenjepis je izdal P. Lacroix. Vendar pa ga je širši javnosti za večne čase ovekovečila šele Rostandova heroična komedija, katero je O. Zupančič preli v krasno slovensčino.

Ne bomo govorili o prevodu, kajti to knjigo si bo prebral gotovo vsak naš naborezanec, tudi ne o komediji sami, ker se bo že to sezono igrala v naši drami. Tu samo kratak uvod, ki naj govori o historičnem Cyrano.

Savinien de Cyrano, prezanimivi pojav francoskega slovstva, prav za prav ni bil rojen v Bergeracu, temveč v Parizu 6. marca 1619, torej tri leta pred Moliérom. Šele 13 let star je prišel v Pariz v

želo, kjer se je seznanil s Henri Lebreton, poznejšim svojim založnikom. V osemnajstem letu je postal učenec filozofa Gassendija, skupno z Moliérom. Tu sta se oba pesnika spoznala, pa najbrž si nista bila posebna prijatelja. 1838. je vstopil v gardno kompanijo, ki ji je bil poveljnik stotnik Carbon de Castel-Jaloux in katera se je večkrat rekrutirala iz samih plemičev iz Gascogne. Bil je običaj, da je vse premoženje pri teh plemičih družinah vedno podedoval najstarejši sin; zato mlajšim sinovom ni preostalo drugega, kot da so postali duhovniki ali vojniki. V armadi so imeli svoje lastne kompanije.

Gascognski kadeti so bili znani radi svojega pretepaškega junačenja. Cyrano pa je prekašal vse svoje vrstnike. Ugotovilo se je, da je imel vsak dan svoje službene dobe po en dvooj. Zelo ga je razočarilo, ako je kdo preveč ogledoval njegov nenavadno velik nos. Baje je bil samo ta nos vzrok, da je deset ljudi mo-

Razgovor z Julijem Betettom

Basist g. Julij Betetto, najodličnejši član ljubljanske opere, praznuje danes 20 letnico svojega umetniškega delovanja na odru. Svesti si zanimanja domačega občinstva za njegovo življenje, smo g. Betetto naprosili za par podatkov, ki bi utegnili zanimati javnost. G. Betetto je našega urednika ljubzljivo sprejel in mu radevolje odgovoril na stavljen vprašanja:

»Kaj Vas je napotilo k petju?«

»Kot otrok sem bil sirota. Šest let star sem izgubil mater, dve leti pozneje še očeta. Bolan sem prišel v roke dobrih ljudi, in žena mojega varuha me je peljala k frančiškankam, da bi pri njih dobila hrano za svoje »prekrasno« petje. Tam sem prišel k patru Angeliku. On mi je dal prvi pouk v petju.

Pel sem pri frančiškankah že kot gojence III. realke. Začel sem kot sopranist in tekem počitnice med IV. in V. razredom sem mutiral. Ko sem prvič po tem dogodku prišel k patru Angeliku in mu povedal, da ne bom več pel soprana, in me je vprašal, kaj bom pel poslej. Ne malo začudeno je pogledal, ko sem mu odgovoril, da bom pel »bas«. Zavrnil me je, češ, da naj grem še dve leti rožni venec molit.

Prvi četrtlet pri rednih skušnjah me je preizkusil pri harmoniju. Ko je bila sku-

šnja pri kraju, mi je dejal: »Ti kerle ti!«. Kmalu nato sem začel prepevati v šentjakobski cerkvi pod vodstvom pokojnega Gerbiča. Tam sem prepeval tako dolgo, da sem dovršil realko. Trditvi smem, da v vsej Ljubljani ni cerkve, razven uršulinske, kjer ne bi bil svoje čase prepeval. V zadnjem razredu realke sem začel obiskovati solopetje pri Glasbeni matici. Učitelja sta mi bila Gerbič in Hubad.

»Pod vplivom katerih okolišnosti ste se odločili za gledališče?«

»K gledališču sem šel, ker ni bilo denarja, da bi študiral. Koncem VII. realke sem prvič javno nastopil pri produkciji Glasbene Matice. Tam so me slišali nekateri gospodje od takratnega Dramatičnega društva. Baš tedaj sem iskal službe. Obrnil sem se radi nje na gospoda Pavška, katerega sem poznal s kora šentjakobske cerkve. (Pavšek je bil prvi Vašek v »Prodani nevesti« takratne slovenske opere.) Prosil sem ga, naj mi s pomočjo svojih znanstev in zvezi preiskri kakšno službo. Njegov predlog je bil, da bi bilo pametno, če se s svojim glasom javim za zbor v gledališču. Pavšek se je obrnil za pomoč do g. Rozmana, tedanjega blagajnika Dramatičnega društva, ki me je predlagal na odborovi seji za sprejem. Tako me je angažiralo Dramatično društvo kot zborista z obveznostjo peti tudi majhne solopseve. Nastopil sem prvič v novembru meseca 1903

ter sem pel v »Oneginu« ulogo predpevca v zboru.

»Vaša pevška šola?«

»Učitelji so mi bili: že omenjeni pater Angelik pri frančiškankah, na realki prof. Foerster, v Glasbeni matici Gerbič in Hubad. Na Dunaju sem se šolal pri prof. Ifertu, enem prvih profesorjev v Nemčiji, dalje pri profesorjih: Forstenu, Ungerju in Ottru Iru. Absolviral sem konservatorij na Dunaju v dveh letih, to pa radi tega, ker sem bil takoj pri prejemnem izpitu dodeljen v IV. letnik. Pri tej priliki naj omenim, da sem bil po sprejemnem izpitu na priporočilo tedanjega prvega režiserja dvorne opere prof. Stolla klican k slavemu G. Mahlerju, ravnatelju dvorne opere, ki me je po odpeli aril kneza Gremila tako angažiral s šletno pogodbo.

»S čim izpopolnjujete svojo pevško kulturo? S študijem katere specialne stroke?«

»Največ dam na izurjeni posluh in na lastno pazljivost. Redno pazim na to, da vse napake, ki se morebiti pojavijo, v vztrajno vajo takoj odpravim. Predvsem gojim belcanto; največje veselje pa imam do koncerta, posebno do oratorija. Na žalost se ta stroka radi neugodnih gmotnih razmer pri nas ne goji, ali pa se goji le jako površno.

»Vase najboljše uloge?«

»Razlike med ulogami ne poznam. Najmanjšo ulogo sivačem z istega stališča

kakor največjo. Smatram tudi najmanjšo ulogo za bistven del umetniške celote. To sem dokazal v Ljubljani z ulogo cerkovnika v »Tosci«, eremita v »Carostrelcu«, Sparafucila v »Rigolettu« prav tako kakor z ulogo Kecal v »Prodani nevesti«, ki je ena največjih basistovskih ulog, kar jim imamo. Vsekakor pa je nekaj ulog, ki jih poltem rajši kot druge. Sem štejem one uloge, ki bi jih uvrstil pod zaglavke »has chantant«. Od teh omenjam: Sarastra v »Carobni pisčali«, Lotharija v »Mignon«, Beneša v »Dali-boru«, Nilanthia v »Lakmé«, Landgrafa v »Tannhäuserju«. Najbolj ljubim Mozarta. Moja najboljša stroka je francoski in italijanski repertoar. V nemškem repertoarju pa mi je najljubši Mozart.

»Ima Vaša gledališka misija kakšno posebno nalogo v domovini?«

»Na to vprašanje bom kratak. Prišel sem z Dunaja v domovino s precej naširoko zasnovanimi idealnimi načrti. Žal so ti, predvsem radi materijelnih razmer v katerih se nahaja naše gledališče, neizvedljivi. Prilike so me prisilile do tega, da gledam podati v lastni stroki po vseh zmogljivostih počati kolikor mogoče dobre uspehe. Upam, da naraščaju s tem do gotove meje koristim. Vpliva na ves razvoj zavoda nimam, ker morajo pač poklicani faktorji skrbeti za umetniško višino predstav. Kolikor je od mene odvisno, seveda storim vse, da priporočam napredku. Kot praktičen dokaz za to navajam zadnjo »Mignon«, kjer sem se

kljub obilici dela udeležil vseh skušenj, samo da bi naraščaju pomagal do kolikor mogoče najboljšega uspeha. To je razmeroma odgovarjajoče blateno delo, ki ga vršim v korist in za napredek naše opere.

»Čemu ste si izbrali za jubilarni nastop vaš ulogo Kecal v »Prodani nevesti?«

»Zel sem nastopiti v isti operi, v kateri sem pred 20. leti začel, v »Oneginu«, ki je zame s simboličnega stališča najbolj pomemben. Uprava gledališča pa je želela drugače, in tako je prišlo do Kecalove partije. Drugega vzroka ni.

Na zadnje vprašanje o delovanju v ljubljanski in dunajski operi, nam je g. Betetto dal sledeče pojasnilo:

»V slovenskem gledališču sem nastopal v letih 1903 — 1907 med drugim v sledečih večjih ulogah: Gašper (Carostrelcu), St. Bris (Hugenoti), Mefisto (Faust), Karl Henrik (Lohengrin) in Kecal (Prodani nevesta). Zaposlen sem bil ponovno tudi v drami in opereti. V slednji stroki sem nastopal v operetih: Cigan baron, Dikar prosjak, Lopa Helena, Kornevilijski zvonovi. V narodnih igrah sem bil med fanti vedno isti, ki je imel »fejst štima«.

Mogel bi pripovedovati marsikaj o onih poletnih časih, ko sem se volens-volens priključil potujoči gledališki družbi. Enkrat pod vodstvom umrlega Dragutinovića, drugič pod našim nestorjem Danilom. Koncem marca meseca vsakega le-

rale prerano v grob. Leta 1838. so se bili Gascogni na nekaj Champagne proti Nemčiji. Cyrano je bil nevarno ranjen, toda se je že leto kasneje udeležil obhajanja Arrasa in bil zopet ranjen. Ne samo radi slabega zdravlja, ampak tudi iz ljubezni do študija je kmalu nato zapustil vojaški stan. Dvojebo pa se ni odrekel. Vsek dan je siskal meč, tako da se ga je vse balo. Vse polno anekdot kroži o njem. Tako n. pr. ona o slavnem dvornem igralcu I. Montfleuryu. Cyrano si je vbil v glavo, da ga je igralec razžalil in mu je zato prepovedal en mesec na odru nastopiti. Ker se umetnik ni zmenil za to, ga je Cyrano pri neki predstavi v Hotel de Bourgogne pristil zapustiti sceno.

Vse to nenavadno romantično življenje pa ga pri njegovem duševnem delu ni oviralo. Imel je čudovito fantazijo in ogromno znanje, posebno na polju filozofije in naravoslovja. Značilo ga presegajoč domisleki, slike in nenavadne primere, toda prodvsem svoboda, pogum in ljubezen do resnice ti povsod izdado tega pesnika-sabljača. Zasmehovali so ga, ker je bil zelo plah napram ženskem spolu in ni dosti maral zanj. Da zaveže svojim klevetnikom jezike, je napisal več lepih, sladkih ljubezenskih stvari kot je bila tedaj moda. Radi tragedije «Agrippina» so mu očitali brezbožnost, zato je napisal leta 1648. satiričen roman «Potovanje na mesec», medtem ko je ostal njegov roman «Smešno zgodbo sončnih držav» samo fragment. Vsa druga dela pa so mu pobožnjaki, ki so se bali za njegovo dušo, med boleznijo uničili. Nekega dne, ko se je vračal domov, mu je padel na glavo kos lesa — morda slučajno, morda ga je vrgla klovška roka. Umrl je poleti 1655., star šele 36 let.

Sam je bil kmalu pozabljen, toda iz njegovih del so žrpati prav mnogi. «Agrippina» je porabil Corneille. Iz njegove prve igre «Le pèdant joué» je Molière skoro dobesedno ukradel celo aceno (II, 11) v «Scapinovi zvijačah». Slavniki «Kak vrag ga je na galejo gnal?» je Cyranojev. Iz «Potovanja na mesec» sta žrpana in uporabljal Swift v «Gulliver in Voltaire v «Micromegas». Trdijo celo, da so tam označene ideje o poletu v zrak bile prva vzpodbuda bratom Montgolfier za iznajdbo zračnega balona.

Vse to je samo zgodovina. Toda Rostandova komedija je še vse mnogo več. Lahko smo veseli, da nam je to veliko pesniško delo prevzel O. Zupančič.

Janez Jahnova drama «Dom» je slovenski «Crenejev vrt». V štirih kratkih aktech in skoro nobenega dejanja, temveč samo ubranost, ki izhaja iz dejanj, ki se direktno prod nani na odru ne gode. Toda dejanje je tako naše slovensko, da jih ni mnogo kaj podobnega za Finžgarjem pisalo v dramski obliki. Dikcija je naravnost vzgledna, jezik sam na pristen izpod gorenjskega Stola. Če pa pravim, da ni skoro nobenega dejanja, se bo po pošteno urezal tisti, ki bo mislil, da manjka «Domu» dejanja. Saj dramatično dejanje samo kot tako ni bistvo moderne drame, njeno bistvo je to, kar imamo v «Domu»: cela vrsta ljudi, polnočnega resničnih, ne umetnih, ne papirnatih, tenev ljudi, ki jih poznaš, jih razumeš in ki bi jih našteval nagovoril; ljudi, zvezanih z neizprosimi resničnimi konflikti, bežočih pred svojo usodo. Tako naših ljudi je malo v slovenski drami, tako našega dejanja in naše snovi pa kot je v Jahnovem «Domu» pa prav gotovo nič. — Nekoč sem bil pri uprizoritvi doma neke na Gorenjskem. Tako je bilo, kot da gledajo ljudje sami sebe in svojo usodo. Vse osebe so poznali in nestrpno in tiho so čakali konca. — Tehnično pomeni «Dom» velik korak naprej v naši moderni dramatik. Kdor prečita eno samo dejanje, bo o tem prepričan.

«Georges Dandin ali Prevarjeni soprog» v Ptuj. Pod okriljem «Dramatičnega društva» v Ptuj so to Molierevo komedijo dne 19. nov. igrali člani Narodnega gledališča iz Maribora. Igra mariborskih igralcev redno ocenjuje Maribor in gotovo je pisala kritika tudi o

ta je sezona končala in vsako je moral gledati, kako se bo tokom prihodnjih pet mesecev preživljal. Zaznamovati imam lepih in žalostnih dni, katere opisovati bi pa presegalo okvir razgovora.

Na današnji operi sem tokom 14. let nastopil približno 1500 krat. V manjših in velikih ulogah. Privrkat sem nastopil v ulogi Zajca v «Zapečatenih». Tedanjemu ravnatelju Welngartnerju sem tako ugajal, da je prišel po predstavi v garderobo ter me vprašal, ako imam Kecal naštudiranega. Na mojo pritrditev mi je segel v roko z besedami: «Sie werden ihn singen». In res bil sem prvi, ki je pel to ulogo po znamenitem Hešu, tedaj najslavnejšem Kecalu. Sledile so nove uloge. Navajam le nekaj najznačilnejših: Balducci (Benvenuto Cellini), Beneč (Dall'bor), pater Lorenzo (Romeo in Julija), kralj Arkel (Pelias in Melisande), Pierrot (Mrtvo mesto), katero ulogo sem pel ponovno pod osebnim vodstvom komponista Korngolda, Hortensio (Der Wieder-spenstigen Zámung), Nilakantia (Lakmé) župan Rindsbichler (Musikant), Sarastro (Čarobna piščala), Lothario (Mignon), Grof Des Grieux (Manon), dr. Bartolo (Seviljski brivec), Gremm (Onjegin), Christian (Schneider von Schönau), Collin (Boheme) itd.

G. Betetto je danes šele 38 let star in je pri polni umetniški in življenjski sili. Naša pevska kultura upravičeno stavi nanj svoje najboljše nade.

njegovem Dandinu. Tako nam preostaja za goste le naloga kronistov. Tudi O. Moliere in o njegovih komedijah ni da bi pisali na novo. Igralo se je vedno dobro. Najbolj se je izkazala Claudina (gđa. Savinova), ki je s svojo prirodno živahno, mačkasto igro bila popolna na vsehanki z umevanjem za intrigir in za podpiranje ljubimk svoje gospe; včasih je stopala malce preveč v ospredje ter pozabljala, da je vendar le služkinja. Angeliko je igrala ga. Bukšekova, ki je bila tudi to pot prav dobrodošel gost; le da se je v njeni igri opazila neka rezerviranost, ki bi utegnala izvirati tudi iz nedisponiranosti. Dosedlen v nastopu plemiča, ki drži in si domišlja na svojo plemstvo, je bil g. Sotenville (gosp. Grom); z njim je dobro držala gospa S. (gđa. Petkova), ki pa ji je bil mali, a v tej igri s kulismi naravnost preobložen; prijski od pogosto preozek; pa to je bila stvar režije. Clitandre (g. Tomašič) bi lahko bil resnejši, kakor njegova vloga je tudi ob firtu resna; ako pa je mislil, da se resnost dosega s kričanjem, se je zmotil. Lubin (g. Hrstov) je bil dober tepček, tuptam se je postavil celo to pre pametno. Collin je tako neznačajna vloga, da o g. Kosilu, ki ga je igral, ne moremo nič reči. Čuditi pa se je moral dlovček g. Kovčič, ki mu gotovo nikjer ne odrekajo igralskih zmognosti in ki je nastopil v vlogi Dandina. Letak je povedal, da je igra sam poslovenil, da je sam vodil tudi režijo, in vendar, kakor da ni pojml bliva svoje vloge. Sam je napravil iz Dandina karikaturo, namesto da bi postavil na oder dejanje. Moliere pač izroča prevarjenega soproga zasmehu, obenem pa hoče z ironiziranjem bogatega kmeta, ki poroči plemiča, zbuditi z njim pri gledalcih tudi nekaj uamljenja. Dandin g. Kovčič tega ni zmogel. Bogati, samozavestni kmet se nam je v prvem hipu predstavil za večjega tepca, kakor Lubin, kar pa ni na to, da je g. Kovčič dosledno pozabljal, celo v svoji maski, ki je bila njemu samemu dostikrat tako mučna, da je pozabil na držanje spodnje ustnice. Toliko kot kronisti. Gledališče je bilo polno, publika se je zabavala. Mariborski gostje, ki se jim pozna dobra šola in resno stremenje, so v Ptuj vedno dobrodošli tudi z resnejšimi stvarmi.

Anton Novačan v češčini. Poročajo nam: «Veleva», trojejska drama Antona Novačana je pravkar izšla v češkem prevodu, katerega je oskrbel izborni prevajalec dr. Bohuš Vybrál. Knjigo je založil I. F. Bouček. Zelimo, da drama v tej obliki najde pot na češke odre.

«Mrtva straža». Dne 11. novembra se je v zagrebškem narodnem gledališču igrala rodoljubna drama v treh dejanjih z imenom «Mrtva straža», katero je napisal pisatelj z imenom Mladen Jelusić. Vojaki imenujejo «mrtva straža» one glavne izpostavljene skupine borcev, ki ščitijo glavno moč vojske ter prve udarilo kadar je treba naskočiti sovražnika. Takl oddelki morajo biti vedno pripravljeni na smrt. Jelusić nam je v svoji drami pokazal bol in tragiko malih ljudi na obalah naše Liburnije. Ti ljudje so izgubili domovino in svobodo, katera se jim je samo za trenutek nasmehnila, potem pa so postali še večji sužnji kakor so bili pred pojavom svobode. V drami nastopa niz primorskih tipov stari kapetan, učitelj, župan, svečenik in drugi. Središče drame je mlado hrvatsko dekle «lepa Mara», ki postane žrtve iz čiste ljubezni do svojega naroda. To dekle zapro Italijani v tržaške zapore, kjer jo onemesti oficir, ki pride pozneje za upravitelja v njeno rodno mesto. Mara ima mater, ki ne čuti tako žarko za svoj narod kot ona, ter zahteva od nje, da odpusti nasilnemu oficirju greh onemestitve ter da mu postane žena. Vse to vidimo v prvem dejanju. Drugo dejanje se vrši na dan ravnalske pogodbe, ko naznanjajo Italijani svojo zmago nad Primorjem s topovskimi streli. Takoj za temi streli pa se čuje iz daljave mrtvaški zvon... V tretjem dejanju se konflikt razplete v vprašanje ali naj zasluženi robovi ostanejo na rodni zemlji ali če naj se izsele. Večina beži, ostanejo pa seljaki, stari in tudi lepa Mara. Njen zaročenec zbeži in dekle ostane samo. Pride oficir, ki je dekle onemestil, ter hoče prostiti za njeno roko, toda Mara ga noče in raje skoči v morje, nego da bi postala žena pohlepemu tujcu. Dramo so igrali na ravnalsko obletnico v Zagrebu z najboljšim uspehom. Bilo bi koristno, poskrbeti za to, da bi se igra uprizarjala vsako leto na ravnalsko obletnico na naših domaćih odrih.

«Vidovdana». Prejeli smo 2. številko «Vidovdana», glasila jugos. napredne omladine, ki prinaša sledečo vsebino: Srečko Kosovel: Dijaški časopis; prof. dr. Fr. Drtina: Akademski svoboda (prevod); Inko: Teologija in teološka fakulteta. Ta sestavek je najzanimivejši in je želeli, da si ga prečitajo vsi, ki so v dvomu ali je teologija znanost ali ne. S. B.: Student in politika. — Matija Primus: Ljetna sanja (pesem) in Priča ljetnog podneva. Ob sklepu se nahajajo društvene vesti. — Revijo vsem prijateljem napredne omladine toplo priporočamo.

Stojanović Aleksander, Kumanovska bitka. 1924. Založila Tiskovna družba v Ljubljani. Cena s poštnino 31 Din. Za naročnike s poštnino vred 28 Din. Bivši načelnik Kaba Dravske divizijske oblasti podpolkovnik Aleks. Stojanović objavlja svoje zanimivo raz-

danje o predzgodovini, poteku in pomenu Kumanovske bitke, s katero je bila leta 1912. turška moč na balkanskem polotoku zlomljena, krščanskim državam zagotovljena zmaga v balkanski vojni.

Gospodarstvo

Železniški spoj Beograda z morjem

Sarajevska Trgovska in obrtniška zbornica je predložila prometnemu ministru spomenico, v kateri stavi nastopne zahteve: 1.) da se zagotovi potreben kredit za sarajevsko popravilnico železniških vagonov; 2.) da se v skladu s potrebo poveča število vagonov, tako za ožkotirne kakor normalnotirne proge; 3.) da se izvrši nastopno: a) uklenjenje zobne železnice na Ivan-planino; b) zgraditev železniške proge Metković-Ploče (Aleksandrova luka) in zgraditev same te luke; c) zgraditev normalnotirne proge Kreka-Klenak; d) zgraditev železniškega spoja Teslić-Pribinje-Vrbanja 4.) da se železniška proga na Krivaja kakor tudi gozdne železnice in industrije v Bosni in Hercegovini prevzame v državno upravo.

Svojo spomenico utemeljuje zbornica tako-le: Stanje prometa v Bosni in Hercegovini se je na prizadevanje prometnega ministarstva in zagrebške železniške direkcije v splošnem obrnilo na bolje, vendar pa je tudi po zboljšanju glade na izvoz na jugu radi premajhne kapacitete preko Ivan-planine in radi pomanjkanja vagonov ter nedostatnih pristanišč ves promet primanjkljiv. Zato je potreben za dosten vozni park in se morajo odstraniti vse ovire. Najprej naj se popravi 600 kvarjenih vagonov, ki stoje v sarajevski železniški delavnici; v ta namen se mora vlada brez odlašanja pobrigrati za potrebne kredite. Vsota 70.000 dinarjev, ki je sedaj stavljena v proračun, nikakor ne zadostuje. Obenem je treba povečati kapaciteto voznega parka in vagonov ter ožkotirnih lokomotiv tako, da se dobi iz Nemčije na račun reparacij toliko materijala, da se kapaciteta dosedanjih 600 tisoč ton dvigne na 1.200.000 ton.

Razen tega je treba vsi pažnje posvetiti graditvi posameznih prog in modernih lavozihih luk. Proge Zelenika-Gruž-Metković ne morejo obvladati vsega prometa v tej meri, da bi se mogli izvažati glavni izvozni predmeti: les in rude. Zato je treba koncem metkoviške proge zgraditi luko Ploče pod imenom Aleksandrova luka in to luko, dolgo samo 20 km, spojit z Metkovićem. Ta luka bi se mogla zgraditi z zelo majhnimi stroški in bi v njej mogli pristajati ladje od 6000 do 8000 tonaže. Tam bi se lahko zgradila obal, dolga 8 in pol kilometra. Obenem bi bil pristaniški bazen Ploče poldrugokrat večji od bazena v Gružu. Ne le, da je sama železniška zveza Ploče-Metković znatno krajša, ker znaša 20 km, nego bi se tudi, računajoč razdaljo od Gabele do Gruža, prištedilo 180 km, kar pomeni tudi prištedenje pri transportnih stroških.

Razen tega se je treba ozirati na to, da se na tej progi nahajajo višine 350 m, ki jih je treba prevoziti z vzponom od 27 ‰ (normalno kot maksimum 25 ‰ op.), dočim je med Gabelo in Pločami terenska razlika samo 4 m, tako, da bi skupni prihranek napram stroškom do Gruža znašal 20 odst.

Aleksandrova luka bi imela to prednost, da bi spojena s progo Užice-Varditše in Beograd-Obrenovac stvorila najkrajši spoj Beograda z morjem, dočim je promet preko Bosanskega Broda otežkočen in ga je treba upoštevati poglavito za promet južnih krajev z Vojvodino.

Vzporedno s povečanjem voznega parka in zgraditvijo te luke se mora zgraditi tudi proga Kreka-Klenak, da se spoji Teslić-Pribinje-Vrbanja in da se priključi proga Doboj-Ban'alučka, hkrati pa, da se gozdna železnica trdke Eisen-Ortlieb ter progi Prijedor-Drvar-Knin in Srnetica-Jajce pretvorita v državni prog.

Resolucije zborovanja industrijcev v Mariboru

ODOBRITEV KONVENCIJE MED NASO DRŽAVO IN AVSTRIMO

Na konferenci industrijcev v Mariboru dne 21. t. m. zbrani industrijalci, opozarjajo nujno Centralno vlado, osobito gg. ministre pravde, trgovine in finance na dalekosežno, praktično gospodarsko važnost konvencij, sklenjenih letošnjo spomlad med našo državo in Avstrijo ter spričo predstoječih pogajanj za trgovinsko pogodbo med Avstrijo in našo državo nujno pozivljajo gg. ministre na neodložno potrebo takojšnje odobritve in zakonitve predmetnih konvencij. Prevredna gospodarska potreba je, da pride v odnošajih med Avstrijo in našo državo spričo živahnih trajnih kupčijskih zvez do rednih razmer in do razširjenosti pendentnih gospodarskih vprašanj. Osobito je v interesu naših velikih industrijskih podjetij, da prestane sedanji nevzdržni položaj, ki provzroča našim industrijskim podjetjem trajno veliko gospodarsko škodo, ker jih zadeva valed obstoječega provizorja ne samo breme dvojnega obdavčevanja, ampak tudi breme drugih javnih bremen, kakor premoženjska oddaja, notranja prisilna posojila.

ZA POPOLNO BORZO V LJUBLJANI. Industrijalci, zbrani na konferenci dne 21. novembra 1923. v Mariboru, nujno opozarjajo naše finančno in trgovinsko ministarstvo na izredno gospodarsko važnost čimprejšnje ustanovitve popolne borze za Slovenijo s sedežem v Ljubljani ter

ter položeno temelj našim jugoslovenski državi. Brošura, ki je pisana strokovnjsko, sta pridejana dva zemljevida. Tiskovna zadruga jo je izdala v pravilni opreml.

odložno pozivljajo gg. ministra finance in trgovine, da brez nadaljnjega kvarnega oklevanja in odlaganja tega vprašanja ukrenejo, kar je potrebno, da se takoj izpopolni Ljubljanska borza za robo in vrednoto in dobi pravico trgovanja z devizami in valutami, ker edino taka popolna borza ustreza resničnim gospodarskim potrebam našega gospodarstva. Po otvoritvi direktne telefonske proge med Ljubljano in Beogradom raz prometnega stališča ni nikake ovire proti ustanovitvi popolne borze v Ljubljani, koji je takoj lahko na razpolago tudi telefonska zveza z zapadom preko Trsta.

PROTI UVEDBI KONCESIJONIRANJA ZA NOVE INDUSTRIJE

Industrijalci, zbrani na konferenci v Mariboru dne 21. t. m. nujno opozarjajo Centralno vlado in Narodno skupščino, da bi pomenjalo uzakonjenje določila člena 123. v načrtu finančnega zakona, ki govori o tem, da bi v bodoče imel sam minister trgovino pravico izdajati dovoljenje za nova industrijska in fabriška podjetja v celi državi, za vse naš gospodarski razvoj v bodočnosti največjo oviro in da bi moralo povzročiti nepregledno ekonomsko škodo. Uvedba sistema koncesijoniranja za vsa nova industrijska podjetja v naši državi je nesprejemljiva. Pomenjala bi škodljivo monopoliziranje in nepotrebno birokratiziranje industrijskih projektov. Industrijalci, pozdravljamo z zadovoljstvom sklep pododseka finančnega odbora, ki je odklonil to nesrečno določilo člena 123. ter prosimo finančni odbor in Narodno skupščino, da vztrajajo na stališču finančnega pododseka ter odločno odklonijo to našim ekonomskim potrebam protivno določilo.

Narodna banka SHS

Stanje 15. novembra 1923.

Aktiva (v milijonih Din; v oklepajih spremembe napram 8. novembru): kovinska podloga 446,3 (+ 1,0), posojila 1592,3 (- 4,8), račun za odkup kromskih novčanic 1238,2, račun začasne razmene 379,0 (+ 5,7), državni dolg 2959,4, vrednost državnih domen, založenih za izdajanje novčanic 2138,3, saldo raznih računov 221,5. Skupno 8975,3.

Pasiva: vplačani deli glavnice 22,0, rezervni fond 5,4, novčance v obtoku 5880,6 (- 36,5), državni račun začasne razmene 379,0 (+ 5,7), državne terjatve 65,7 (+ 19,8), razne obveznosti 435,5 (+ 28,5), terjatve države za založene domene 2138,3, nadavek za nakup zlata za glavnico in fond 48,5 (+ 3,0). Skupno 8975,3.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (23. t. m.): Pšenica: baška, 79 — 80 kg, 2 odst., 1 vagon 315; banatska, 79 — 80 kg, 2 odst., 2 vagona 312,5. Turščica: baška, za marc-april, 100 odst. kasa, 12 vagonov 200; baška, marc-april, 100 odst. kasa, 15 vagonov 205; za januar-februar, duplikat kasa, 5 vagonov 220; stara, 45 vagona 225; januar-februar, duplikat kasa, 5 vagonov 222,5 — 225; marc-maj, 2 vagona 250; banatska, januar-februar, 5 vagonov 212,5. Mohor: «0» ss, 1 vagon 500; «5», 1 vagon 400; «6», 1 vagon 330; «7», 1 vagon 280. Tendence nespremenjena.

Dobave, prodaje itd.

Prodaja odpadkov. Pri upravi Zavoda za izradu vojne odece IV. v Zagrebu se vrši 7. decembra tretja dražba raznih odpadkov (od blaga, od usnja, od kovin in od lesa).

Dobava surovega železa. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 7. decembra ofertalna licitacija glede dobave 450 ton surovega železa.

Prodaja Dominikanske kasarne v Ptuj. V pisarni komande mesta v Mariboru se vrši 5. decembra ob 11. dop. ofertalna licitacija za prodajo Dominikanske kasarne v Ptuj.

Prodaja barak «Dunaj» v Mariboru. V pisarni Komande vojnega okrga v Mariboru se vrši 5. decembra ob 11. dop. tretja javna ustmena dražba za prodajo barak «Dunaj» v Mariboru.

Dobava stolov. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 7. decembra ofertalna licitacija glede dobave 500 komadov stolov (tonetovili).

Dobava zavojnih svetrov za razpornike. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 7. decembra ofertalna licitacija glede dobave zavojnih svetrov za razpornike.

Dobava asbesta, smirka in belila. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 7. decembra ofertalna licitacija glede dobave asbesta, smirka in belila.

Dobava bencina. Pri odelenju za mor narico v Zemunu se vrši 5. decembra ofertalna licitacija glede dobave 30 ton bencina za motorje (težkega bencina).

Dobava tkanine «Segeltuch». Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 6. decembra ponovna ofertalna licitacija glede dobave tkanine «Segeltuch» za pokrivanje potniških vagonov. (Predmetni oglasi so na vpogled v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.)

— Delo komisije za mednarodni promet po Donavi. Iz Beograda javljajo: Semkaj je dospel g. Wilfan, drugi delegat naše stalne komisije v Bratislavi, zaradi ureditve mednarodnega prometa in transporta po Donavi. G. Wilfan je prišel, da dobi od vlade instrukcije, ki jih potrebuje naša delegacija za vodenje pogajanj v omenjenem vprašanju; komisija za mednarodni promet po Donavi bo namreč imela dne 8. decembra sejo na Dunaju.

— Seja trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu. Dne 21. novembra se je vršila v Zagrebu redna seja tamošnje Trgovske in obrtniške zbornice pod predsedstvom g. Vladimira Arka. Med drugim se je na seji pri točki o gospodarski decentralizaciji razvila živahna debata, katere so se udeleževali zlasti gg. Mahnik, Prpič in Hrustič, in se je sklenilo, da bo predsedništvo v zvezi z industrijsko-novčarskim odborom izdelalo spomenico na pristojno ministarstvo. Po vodom spomenice velikega župana in grebske županije, v kateri se priporoča uvedba avtomobilskega prometa v Zumberku, je sklenila seja, da se zadeva najtopleje priporoči v interesu dvigovanja omenjenega siromašnega kraja. Nadalje je svetnik g. Prevedan stavlil vprašanje, kaj je komora podvzela glede kuluka sploh in glede kuluka juridčnih oseb. Odgovorilo se mu je, da je zbornica predložila na pristojno mesto spomenico glede kuluka in o odgovoru obvestila zagrebško časopisje. Glede kuluka juridčnih oseb se bo spomenica že predložila. Med drugim je h koncu isti svetnik g. Prevedan stavlil predlog glede reforme carinskih predpisov ter postopanje pri carinjenju poštnih zavojev. Zbornica bo v smislu predlagalca delovala za predlog.

— Slab izvoz iz Slovenije. V početku leteni se je pričakovalo, da se bo pri letošnji dobri letini razvil precejšnji izvoz tudi iz Slovenije, zlasti izvoz krompirja in fižola. Krompirja se je izvažalo nekaj, menda največ v Svico. Ravno tako nekoliko fižola. Za mnoge države pa je bil naš krompir kljub izdatnemu padcu cen predrag. Neka velika firma v Tenu, ki je vprašala za naš krompir, je ponudbo zavrnila, češ da ji pride belgijsko blago mnogo ceneje. Povpraševanje inozemstva po našem fižolu je imelo največ zaradi tega manj kupčijskih zaključkov, ker nimamo pri nas vseh zahtevanih vrst fižola. Francija povprašuje zlasti po belem drobnem fižolu, vendar ne ponuja baš ugodnih cen. Izvoz krompirja je za enkrat zaradi mraza onemogočen. Izredno majhen je v zadnjem času tudi izvoz živine in lesa. Italija ima zaenkrat zadostno lesne zaloge. Najbolj povprašuje sedaj po našem lesu Svica, ki ga pa, kakor je podoba, izvažajo dalj.

— Nova tekstilna tovarna v Sloveniji. Znano tvornico vozov A. Počivalnik na Teznu pri Mariboru, ki je bila pred meseci opuščena, je kupila — kakor doznava «Tabor» — neka češka družba, ki jo preuredi v tekstilno tovarno za izdelavo finega platna.

— Povišanje glavnice. Hrvatska obkomptna banka povzbuje svojo delniško glavnico, ki znaša sedaj 100.000.000 dinarjev. V ta namen sklicuje za 6. decembra izredno glavno skupščino, ki bo določila višino in način povišanja delniške glavnice.

— V zadrudni register so se vplele nastopne zadruge: Lončarska zadruga v Filovcih, r. z. z. o. z.; Prva gradbenica zadruga v Gorenji Strazi, r. z. z. o. z.; Gospodarska zadruga «Naša Sloga» v Ljubljani, r. z. z. o. z.; Gospodarska zadruga v Ljubljani, r. z. z. o. z.; Hranilnica in posojilnica na Selih pri Šumberku, r. z. z. n. z.; Izbralske so se: Centralno zadrudno skladišče v Ljubljani, Mlekarska zadruga v Srajkovljah; Kmetijsko društvo za Trebelno in okolice Leena zadruga v Velikih Laščah.

— Uvoz v prvem tromesečju 1923. je znašal 200.705,012 kg, 335,031 komadov in 58.209 kubnih metrov v skupni vrednosti 1,918.443,800 Din.

— Trgovinska pogodba z Madžarsko. Na predlog madžarske vlade, da se čim prej pričnejo pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med našo državo in Madžarsko, je naša vlada odgovorila, da je pripravljena stopiti v pogajanja čim bo sklenjena trgovinska pogodba Avstrijo.

— Osnovanje pooblaščen Obrtniške banke. Iz Beograda poročajo: Odbor, ki je izdeloval statute pooblaščen Zamajlijske (obrtne) banke, je končal svoje delo. Glavnica banke znaša 40 milijonov Din in se bo vplačala v dveh doletih po 20 milijonov Din. Od tega bo vsa država 40 odst., a ostanek bodo vplačali obrtniki in obrtne zadruge.

— Nova carinarnica se je otvorila in postajl Pančevo-Dunav.

Kopirne stroje:
Automat (tudi na elektr. pogon)
THE REX CO., LJUBLJANA.

Stavbenik
RUD. ROČAK
v Trbovljah
Izvršuje vsa stavbena dela.
Lastno teslišče. Izdelovanje stopnic.
Teraco-tiak.
Brezkonkurenčne cene.

Iz življenja in sveta

Družabni škandal v Varšavi

Ljudje menda še vedno niso dovolj izprani po tem kar vidijo, čujejo, mislijo in govorijo. Svoje veliko pokvarjenost morajo včasih dokazati tudi z dejanji, ki so njih dostojanstva nevredna. Od časa do časa pride na dan kaka škandalna afera, ki vedno nanovo kaže, kako globoko dekadenca je človeška družba. Najnovejši primer za to imamo v prestolnici poljske republike. Varšava je že nekaj dni pozorišče senzacionalnega škandala, ki postaja vedno večji baš za to, ker je v njem v poljskih listih prepovedano pisati, pa se zategadelj sramota o njem širi za mejami v tujem tisku.

V Varšavi stoji poleg mnogih drugih prekrasnih zgradb palača grofice Zadovske. V teh prostorih, ki spominjajo na aristokratske domove iz polpreteklega časa, so se zdajle dame iz najodličnejše poljske družbe. Vdajale so se leshitskim nasladam.

V palači grofice Zadovske je nebroj tob, sob in soban ter krasnih hodnikov, v katere prodira dnevna svetloba samo skozi zastrte gardine. Stene so obite s tapetami, tla pokrita z dragocennimi preprogami. Od stropov vise svetilke in lestenici, oviti z blagodejno prevleko iz svile. Ob stenah se nahajajo krasna mehka in udobna ležišča in sedeži iz baržuna.

V teh prostorih, ki so nekoč služili za obiske raznih odličnikov ter za šumne in hrupne zabave visokega sveta, so se zadnje čase vršili sestanki izprane družbe. Glavni salon je bil razkrošen hram, v velikim klpom svečenice, kateri so darovale ženske, ki so se v njem zbirale. Pod klpom je stalo še več drugih skulptur, od katerih je bila najnedolžnejša ona, ki je predstavljala grško pesnico Sappho. Po salonu so se razprostirale blazine, poskropljene z dražljivimi dišavinami. Ta prostor je izgledal kakor kak antičen hram. Razsvetljevala ga je luč vijoličaste barve. In ob tej svetlobi so dame plesale prepovedane plesne v Evlinih kostumih. Spremljala jih je opojna orijentalška muzika, ki je igrala skratke v ozadju. Tu so se prepevale strasne in razbrzdane pesmi, pila se je neke vrste "nebeška pijača", pripravljena iz alkohola in poplavljenega s aromatičnimi primesmi, ki so podžigale senzualnost. Koliko časa so se vršile te grozne orgije, ni mogoče izvedeti. Zna se samo, da so strašni obredi končali za nekatere udeležnice grozovito. Več dam je na posledičnih ekscsiv umrlo, nekatere so pa zblaznele.

Odkritje škandala je vplivalo na poljsko javnost porazno, tembolji, ker so bile v zadevo zapletene prav ugledne dame iz varšavske aristokracije. Policija, ki je odkrila hram sladostnosti, je imela pri svojih preiskavah zelo težko nalogo. Mo-

rala je po eni strani neumisljeno izslediti vse krivice, po drugi strani pa čuvati ugled države na zunan in čast aristokracije na znotraj. Zato se tudi imena dam, ki so se udeleževale delikantnih obredov, ne bodo izdala nikoli. Vsa poljska javnost pa stoji pod mučnim vtisom dejstva samega in se zgraža nad moralno pokvarjenostjo svoje izprane aristokracije.

Kako naj jemo krompir?

Slovensko dekle nam je poslalo k članu o tej stvari, ki smo jo obdelali pred kratkim sledeče pismo:

V Nemčiji se vrača narod vsled slabih razmer in pomanjkanja od fine kuhinje k preprosti hrani. Da se Nemci čim bolj izognejo stradanju ter boleznim, izvirajočim iz slabe prehrane, skušajo vsako redilno snov čim izdatneje uporabiti.

Dognano je po najnovejših raziskovanjih, da redilna vrednost živil ne obstoji samo v njih kemični sestavi (beljakovina, škrob itd.) ampak v prvi vrsti v vitaminih. Največ vitaminov je v svežem krompirju, sočivju, medu, krompirju in žitu. Manjkajo pa vitamini popolnoma v kemično predelanih živilih (n. pr. v makaronih, konzervah, konzervirani sadju in sočivju itd.)

S kuhanjem se ne le uniči organska na rava celic rastlinske hrane, temveč se pokončajo tudi vitamini. S tem se uniči pretežni del hranilnih snovi. V Nemčiji vsled tega priporočajo uživanje hrane

čim bolj v naravnem stanju. Sadje naj se uživa s kuro, kruh z otrobi vred, takozvani "Schrottbrot", krompir pa v obliki, kuhan v majhni količini vode in v soperi. Po nemških mestih se vrše po- učna predavanja v tem smislu. Ljudem pa priporočajo takšno pripravljane hrane tudi njihovi želodci. Marsikaj nem- manjka, zato se morajo omejevali na čimbolj preprosto pripravljane jedi.

Tudi naše kuharice dobro vedo, da ima najboljši okus krompir kuhan v obliki (v olupkih), ki se skuha bolj v soperi kot v vodi in se takorekoč opeče. Na kmetih kuhajo takšen krompir v lončenih pečeh z olupki v nepokritih loncih. Takšen krompir se na vrhu speče ali prismodi.

Pri nas mnoge družine žal ne pozna- jo več krompirja v obliki. Zato ga pa uživajo delavske, uradniške in mase kmetijskega ljudstva vsak dan. To se sled- njim pozna tudi na zdravju.

× Nenavadna zdravniška pogod- ba. Predsednik neke ameriške družbe za gradnjo lokomotiv, Samuel Waklen v Filadelfiji je napravil pred 10 leti s svojim zdravnikom pogodbo, ki je čisto svoje- vrsten pojav v analih zdravniške prakse. Tvorničar se je obvezal plačati zdravni- ku veličinski honorar pod pogojem, da mu zdravnik garantira brezpogojno zdravje. Vsaka bolezen, ki bi se lotila tvorničarja, bi imela za posledico zni- žanje zdravnikovega honorarja. In res se je mr. Waklen radoval svojega po-

polnega zdravja celih 10 let, nato pa je pogodba potekla. Zdravnik je s tem za- služil ogromno vsoto denarja, a ker je praktičen Američan, noče več prevzeti v oskrbo pod enakimi pogoji nobenega pacienta. Pravi, namreč da je dovolj za- služil z enim samim zdravim bolnikom in svetuje svojim strokovnim tovarišem, naj ga v tem posnemajo.

× Nov komet. Observatorij na Green- wichu poroča, da je 31. oktobra letos ob pol 9. uri jutraj kodanjska zvezdarna odkrila nov komet, ki se ga vidi samo s pomočjo teleskopa. Podrobnosti o novem kometu še niso znane, ker jih zvezdo- gledci šele ugotavljajo.

× Pametno izbrljen vulkan. Na havajskem otočju se nahaja velik delujoč vulkan, katerega tamošnji domačini ime- nujejo "Štrašni". Evropejcem, ki so prišli na otočje pa se vulkan ni zdel tako "štra- šen", ter so se odločili, da ga izkoristijo v posebne svrhe. Ker se iz vulkana dvigajo vroče pare, tople do 120 stopinj Farnheita, so evropejski inženirji izumili posebne cevi, v katere lovijo paro, puha- ločo toplo uporabljajo sedaj za ogrevanje svojih uradov.

Pisalni stroji, potrebščine

Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Šelenburgova ulica 6/I.
L. BARAGA.

Mali oglasi

Plačilo z državnim davkom za izdajo vred 20 besedi Din 8.-, vsaka nedelna beseda 50 per- cent. — Plačilo se vedno naprej izplača tudi v zameno. Na vprašanje o odgovor in upravo in, ako je vprašanje dolga, se odgovor na manipoljske pristojbe (1. Ovi).

Službe (dobe)

Korespondent
francoska kancelija in sa-
moizdajstvo pisarniškega po-
sta. Slovenske in nemške
korespondence, spriten sta-
nograf in strojeopis, se tak-
oj sprejme. Istotom se
sprejme tudi koresponden-
ca dalje prakso v trgovski
podjetij Goleb & Co., to-
varna kemikalij izdelkov. Vi-
d. 15494

Službe (iščejo)

Trgovski visokošolci
poudarjajo let v praksi, zmo-
žnost bilance, zvečanje v nem-
ški, francoski, srbski, slo-
venski korespondenci, žel
jeiti v Slovenijo za primer-
no mesto. Pismo na upravo
„Jutra“ pod „Januar
1924“. 15045

Katera trgovina

z mehanizmi blagom vzame
vse, mehanizmi, modno, dravo
dele, zmožnost slovenskega in
nemškega jezika v govoru in
pisavi, kot osebnost v trgo-
vinu. Dekle se uči še deset me-
secev v trgovini in bo radi
poslušala trgovine odpuščene.
Ponudbe se prejeto pod šifro
„Braz staršev“ na upravo
„Jutra“. 15370

Pri lesni industriji

Službe v takojšnjem na-
stopu. Splošno in tehnično
naobrazben mladenci s tem-
njo strojno prakso. Ponud-
be pod „15465 Marjiv“ na
upravo „Jutra“. 10465

Ekonom

mlad poštenjen, vše službe.
Široko tudi samostojno vo-
diti večje poslovanje. Ponudbe
pod „Ekonom“ na upravo
„Jutra“. 15450

Šofer

in avto-motier z dolgoletno
prakso, oženjen, trezen, vše
službe za osebn ali tovarni
voz. Naslov pove uprava
„Jutra“. 15321

Samo za hrano

in stanovanje bi opravi-
ljal službo ali delo pod
strobo. Naslov pove uprava
„Jutra“ pod „Invalidi“. 15445

Krojaški pomočnik

francoska, žel premeniti po-
sto. Nastop takoj Naslov
pove uprava „Jutra“. 15431

Prodajalka

Narejena, dobro izurjena moč,
v večletno prakso, žel pre-
meniti službo takoj ali po-
znej. Ode kot blaginjska
ali voditeljska podružnica.
Naslov pove uprava „Jutra“. 15475

Šivam za otroke

Mi omeja leta oblike in po-
rilo ter oprema za novoro-
jenčka. Delo prevzemam od
10. do 11. in od 15. do 16.
ura. — Naslov pove uprava
„Jutra“. 15478

Mesta iščeta

in takoj, najraje v Ljublja-
ni, dve absolutni trgov-
ni tečaj. Cenjene ponu-
be na upravo „Jutra“ pod
„Zanesljivost“. 15582

Z 10.000 kavelje

ve službe in kavelje, pi-
sar, moč, skladateljska, za-
stavljajo uradni, vse ve-
lebov. Ponudbe pod „Bamo
Ljubljana“ na Anonimni za-
pis Drago Benčjak, Ljublja-
na, Sodna ulica & 15501

Blagajničarka

z večletno prakso, žel pre-
meniti mesto v Ljubljani.
Ponudbe na upravo „Jutra“
pod „Poštena in vestna“. 15516

Pekovski pomočnik

mlad, vše službe. Več ve-
ga dela te strohe. Reflektira
samo na prvo mesto. Takoj
ali pozneje. Naslov v upravi
„Jutra“. 15517

Knjigovodja - bilancist

v dvoletnem in amerikan-
skem sistemu, perfektno slo-
v. in nemški korespondent,
zanesljiva moč z najpopolnejši
sprave, žel svoje dose-
ganje skupno mesto preme-
niti. Gra najraje v kakemu
manjšemu obratu v provinci
kot samostojni pisar. Voda.
Cenjene ponudbe na upravo
„Jutra“ pod „Perfektne“. 15521

Absolvent

abit. trgov. tečaja v Ljublja-
ni. Hče mesta pri večjem po-
jetju v Ljubljani. Ponudbe z
navedbo plača na upravo „Ju-
tra“ pod „Trgovska moč“. 15536

Likarica

gre likat na dom. Ponudbe
na upravo „Jutra“ pod „Li-
karica“. 15537

Mesta blaginjske

ljudem, najraje v Ljubljani.
Imam triletno pisarniško
prakso. Cenjene ponudbe po-
d „Blaginjska moč“ na upravo
„Jutra“. 15545

Pouk

Pouk in konverzacija
v nemškem in v francoskem
jeziku podaja. — Kdo, pove
uprava „Jutra“. 14615

Instrukcije

za osnovne, mehanizmi. So-
le, pouk v glasovirju ter me-
šinski spretnosti učiteljske. Po-
nudbe na „Jutro“ pod „Na-
tašna“. 15581

Konverzacija

italijansko-slovenske, z ml-
do simpatično gospodino, ki
obvlada italijansko in go-
voru in pisavi, žel gospod. Po-
nudbe pod „Trgovci 100“ na
upravo „Jutra“. 15488

Obri

Mrdistka
Z. Gorjanc & Co. Ljubljana.
6. Petra cesta št. 27, poleg
bole. „Tratnik“. Sprejema
vsekovrsta popravila barž-
nastih in filz klobukov. —
Postrežba točna. 11146

Pohišstvo

razsvetljuje inam vedno v
zalogi po priznanih nihih ce-
nah Matija Andlovic, mizar-
stvo in zaloga pohištva. Vi-
dovdanska cesta 8, Ljublja-
na. 15426

Prodajam

Pletilne stroje
vsekovrsta, s poukom, nud
trgovka Fran Kos, Ljubljana,
Židovska ulica. 14101

Vsled selitve

na prodaj zbirka nemških
„Zigelfabrikation“ od in-
Dümmel in Beck. Vprašanje
na upravo „Jutra“ pod šifro
„Opeka“. 15135

Specijalna zaloga

zimskega blaga (doublé, pal-
merston, flau) ter lastov-
stevnih gimnastik, raketanov,
ustrojev in vseh vrstnih ob-
le. Drago Schwab, Ljublja-
na, Dvorščakova ul. 614

Smoking obleka

skrajno nova za srednje po-
stavo, se ugodno prod. Pi-
menje ponudbe pod „Smoking“
na Aloma Company, Ljub-
ljana. 15591

Dva damska

zimska plačca, obleka za
močnejšega gospoda, skoraj
nova, 2 sira otroška plačca,
1 hčica za pupe, kuhinja za
pupe — se poseli prod. U-
gledalska ulica 4. III. nad-
stropje od 2-4. 15493

Gumljeve škornje

št. 43 prodam. Naslov pri
upravi „Jutra“. 15463

Bukovo ogije

nudi najcenejši H. Šk. a. i. a.
Mirja št. 4. 230

Zimska suknja

frak, jaket ter več druge
obleke, skoro nove, se pro-
da. Polze se: Sodna ulica
1/1, levo, vsak dan razen 7-
ure od 12-2 in od 5-7 ure.
15540

Železno peč

90 cm visoko, malo rabljeno,
z vročino šamotne opeke pro-
dam. Cena ugodna. Naslov
pri J. C. Mayer, Ljubljana
15543

Trgovska hiša

na najbolj prometni točki
mladega mesta v Sloveniji,
krasna lega, z raznimi kon-
cesijami, vinotok itd., se po-
ugodnimi plačilnimi pogoji
prod. Obratni prostori in
stanovanje takoj na razpolo-
go. Do 1. decembra t. l.
Privšek, Miklošičeva cesta 18/I.
15558

Popolni letniki

„Slovenca“
od 1912 dalje se kupijo. Po-
nudbe na upravo „Jutra“
pod naslovom „Slovenec“. 15560

Spalnica

dobro ohranjeno, kupim. Po-
nudbe na upravo „Jutra“
pod „Spalnica“. 15473

Iznajdba

za postrežbo rabljenih brit-
vijo, zelo praktična in pre-
prosta, se prod. Ponudbe
na upravo „Jutra“ pod „Iz-
najdba“. 15441

Filtrirni stroj

z azbestom za čiščenje, v
dobrem stanju ne po ugodni
ceni prod. — Naslov pove
uprava „Jutra“. 15297

Jaslice, božične

in noveletne razglednice, ve-
lika, krasna, lahka, na de-
belo in drobno najceneje pri-
poroča L. Fevalak, Ljublja-
na, Židovska ulica. 15278

Okraske in svečke

za božično drevo, letos kras-
na izbira, na debelo in drob-
no najceneje priporoča L.
Fevalak, Ljubljana, Židovska
ulica. 15266

Otoman

iz rdečega pliša, 2 enaka
stola, omara za knjige, miza
za igro (Zigelfabrik) se takoj
poseli prod. Vprašati pri
podružnici „Jutra“ v Mari-
boru. 15484

Delnice

delniške družbe „Triglav“,
tovarna branil v šmarci pri
Kamniku, ugodno prodam. —
Ponudbe pod „Triglav“
upravo „Jutra“. 15487

Dvoje sani

dvosedeljski (Rodel) ter žen-
ski turistični čevlji se pro-
dajo. Ogleda se Pod Trnovo
2/III. 15497

Kompletna spelnica

z šimlirami mecer, les, ja-
dralica in soba za samca,
vse novo, se po ugodni cen-
i prod. Naslov pove uprava
„Jutra“. 15593

Stabilni parni stroj

15/24 HP v najboljšem sta-
nju se prod. ali zamenja za
lokomobil ali motor na so-
salni plin. Ponudbe na upra-
vo „Jutra“ pod Parni stroj.
15598

Enodružinska hiša

z 10000 njive, oddaljena 15
minut od Ljubljane ob Du-
njski cesti, se prod. Na-
slov pove uprava „Jutra“. 14830

Enodružinska hiša

z vrtom se kupi v Mariboru
ali periferiji. Takoj za vs-
titi. Dopis do 23 t. m. na
upravo „Jutra“ pod naslo-
vom „Hiša“. 5082

Proda se hiša

(vila), dvodružinska, letos v
lastni režiji dograjena, na
Gorenjskem blizu Ljubljane,
letovistični kraj, pet minut od
postaje. Stanovanje v vseh
mesecih na razpolago. Ugo-
dno več. Ponudbe pod „Vi-
la“, Ljubljana, poškal pre-
dal 152. 15144

Trgovska hiša

enodružinska, v mestu na
Dolenjskem, se prod. Hiša
se nahaja na zelo prometnem
kraju. Cena zelo nizka. Obr-
niti se na upravo „Jutra“
pod „Bodočnost“. 15359

Posestvo

prilagojeno za vsak obrt, na
prometnem kraju blizu to-
varne na Jesenih, takoj na
prodaj pod ugodnimi pogoji.
Naslov v upravi „Jutra“. 15507

Industrijalet pozori

Krasno tovarniško poslopije,
300 kv. m. prostora, poleg
lepo stanovanje, 15 HP elek-
trične sile dobi kupec takoj
na razpolago, oddaljeno četr-
ure od glavne pošte, ku-
pinski plačilni pogoji. Priv-
šek, Miklošičeva cesta 18/I.
15558

Trgovska hiša

na najbolj prometni točki
mladega mesta v Sloveniji,
krasna lega, z raznimi kon-
cesijami, vinotok itd., se po-
ugodnimi plačilnimi pogoji
prod. Obratni prostori in
stanovanje takoj na razpolo-
go. Do 1. decembra t. l.
Privšek, Miklošičeva cesta 18/I.
15558

Hiša

z gospodarskim poslopijem,
bivoli, sadonovnikom in njivo
ter dvema trgovinama, se pro-
da. Hiša takoj na razpolago.
Vse hišano v najboljšem sta-
nju. Eventualno se odstopi
tudi sedajšnji obrt. Hiša
je pripravljena za gostilno,
trgovino in tudi mesarstvo ter
za vsak obrt ali industrijo.
Vprašati se pri Francetu Ko-
rovec, Studenec pri Poljani.
15578

Lep lokal

ob glavni cesti poleg postaje
cestne železnice se odda. Na-
slov pove uprava „Jutra“. 15244

Gostilna

z vsem inventarjem se pro-
da. Naslov pove uprava „Ju-
tra“. 15522

Iščem gostilno

v najem, v kateri bi bil lo-
kal za mizarja, v trgu ali na
dežel. Naslov: Jurij, mizar,
Zalca. 15169

Trgovina

dobro vpljena, s kosecjo
za vinotok, na zelo promet-
nem kraju v mestu, se s
vsem inventarjem vred takoj
prod. Vsa priprava za pre-
kajevništvo kot stanovanje
na razpolago. Pisane po-
nudbe pod „Prometni kraj“
na upravo „Jutra“. 15548

Iščem stanovanje

kuhinjo in 2 do 3 sobe s pri-
ključnimi v stari ali novi hiši
ali vili. Ponudbe z navedbo
cena pod „Uradnik“ na upra-
vo „Jutra“. 15298

Zamenjam stanovanje

sebo in kuhinjo v Mariboru
enaki in v Ljubljani ali v
Golju. Naslov v upravi „Ju-
tra“. 15190

Prosto stanovanje

dobri deljak vseh razredov re-
sane gimnazije pod ugodnimi
pogoji. Naslov v upravi „Ju-
tra“. 15570

Krasno stanovanje

solončno, blizu glavne pošte v
novi vili, ima tri sobe, ku-
hinjo, kopalnico, električno
razsvetljavo, vrt, dobi takoj
dostop, ki plača triletno
skromno najemalno naprej
in 50.000 Din posojila za 2
leti proti sigurni vplačani in
obrestima. Privšek, Miklošič-
eva c. 18/I. 15556

Resnega znanja

v svrhu klenje iše duševno
osamljen, bogata mlada go-
spodinja z dobro situiranim
gospodom. — Ponudbe po-
d „Iakronet“ na upravo „Ju-
tra“. 15501

Zakaj uživati

po nepotrebnem prazno juho!?

Praktičen človek

kupi steklenico „Juhana“ in
napravi v hipu juho najboljšo

Glavna tobačna zaloga

in trafika v Mariboru

Agilen družabnik

se radi rodbinskih razmer
iše za trgovino z mehaniz-
mi, blagom ter lemo industrije
na delu, s kapitalom 250
tisoč dinarji, kateremu bi se
polg soudeležbo na dobičku
še dobro obrestovalno vlože-
nega kapitala potom mesečno
rente ugotovilo. — Družnik
mora biti samostojen in imeti

ČETRTI DEL

DOGODKI NA BERMUDSKEM OTOCJU

I. Irena se prikaže in zopet izgine

950 kilometrov vzhodno od severo-ameriške države South-Carolina leži med 31° 53' in 32° 20' severne širine in med 64° 20' in 64° 45' zahodne dolžine sredi morja v Atlantskem oceanu znano otočje, ki ga pa Evropejci izvemli nekaj stoletij Angležev komaj poznajo; imenuje se bermudsko otočje.

Tvori ga kakih tristo otokov in otočic, ki štejejo 12.000 prebivalcev, med njimi kakih 4000 belokožcev.

To otočje je bogato na širokih in daleč v morje segajočih kletih, ki jih povečini ob plimi niti ne opaziš. Med posameznimi otoki se vijajo ozki in tesni prelivi.

Iz vsakega geografskega priročnika lahko zvesto, da je največji izmed teh otokov komaj trideset kilometrov dolg in en do dva kilometra širok, da se nazivlje Bermuda in da leži na njem glavno mesto vsega otočja, Hamilton. Če ste radovedni in hočete čitati še naprej, boste čuli, da je tu podnebje toplo in zdravilno; da so tla rodovitna, kjer je kaj prsti na skalah; da tu dobro uspeva kava, bombaž, sladkorni trs in še druge dobre in koristne stvari; da so svoje dni na tem obalah lovili kite; da je končno to otočje bilo odkrito leta 1522. od Španca Bermudez, ki se ni nič kaj preveč brigal za nje, in pa da je tu leta 1600. Anglež Somers doživel brodolom.

In kaj mislite, da naj bi bil tu počel ta Anglež, če ne kolonizirati? Zato je torej kolonizirati. Prišli so še drugi Angleži, ki se jim ladje niso razbile, in tudi ti so z navdušenjem ustanavljali naselbine. In tako se je zgodilo, da so napravili najprej na Bermudih vojaško oporišče, ki so ga kasneje uporabljali za kaznjence in prisilne delavce, in končno so si stvorili tu zelo

živahno središče za trgovino z Antili in s Severno Ameriko.

Od tedaj so Bermudi ena izmed najboljših angleških kolonij.

Guverner Njegovega Veličanstva britanskega ima svoj sedež v glavnem mestu Hamiltonu. Odtod vlada vso svojo kolonijo in tu sem mu poročajo brez odloga o vsem, kar se važnega zgodi v njegovi deželi; poročajo s pomočjo brezžične telegrafije, ki so jo nedavno uvedli in koje centralna postaja je bila na strehi vladne palače v Hamiltonu.

No, sir Ernest Bernd, bermudski guverner, pa vendar ni vedel neke važne stvari, ki mu je tudi brezžični brzojav ni mogel sporočiti, stvari, ki ga bo nekega dne še drago stala.

In kaj je bilo? Nič drugega kakor dejstvo, da njegov prednik Somers ni bil edini — in tudi ne prvi! — ki se je naselil na Bermudih. . . . Neka rodovina, vržena na to otočje, se je začela vanj, začela tu novo življenje, se borila, zmagovala in delovala v popolnem miru, ločena od ostalega sveta, v čudovitem taštvostnem, nikomur poznanem zatišju. . . . In sedaj. . . .

A to je cela historija, čudovita zgodba, avantura, kakor jih je le malo napisanih v kronikah človeštva, in bogine vredna, da jo v kratkih besedah z nekaterimi podrobnostmi podamo našim čitateljem.

16. februarja v letu 1608. se je v krasnem vremenu in ob nizkem morju usidrala dve uri pred solničnim zatonom neka holandska ladja par kablov* južno od najjužnejše bermudske

Ob prvi kletki, ki so jo mornarji zagledali, pristanejo ter izkrcajo moža in ženo, dva dečka šestih do osmih let in malo dekletce, staro komaj pet let, poleg tega pa še zavoj obleke in pe-

* morska mera, ca. 200 m
kletki in spustila v morje šalupo s šestimi veslači.

rila, zaboj prepečenca, sod vina, tri mehove vode, nekaj ribiških potrebščin in drugega različnega orodja, mal sod smodnika, krogelj in svinčenih plošč ter več kovčkov.

Ko je vse to storjeno, se častnik, poveljnik šalupe, odkrije in pozdravi izkrcane potnike nemško:

«Baron Glö von Warteck, naj čuva Bog vas, vašo ženo, vašo sinova in vašo varovanko! In Satan, ki vas je pogubil, naj zbeži pred žarki božjega usmiljenja!»

Šalupa odplove.

Besede so bile lepe in želja prijazna, a Glö von Warteck opazi kljub temu malo potemu, ko je ladja izginila in je morje začelo zopet rasti, da bo, še preden mine ura, vsa skala zalita z valovi. Le mala planota sredi otočja v izmeri kakih dvanajst kvadratnih metrov, pokrita z bornim, deloma pomorskim, deloma kopnim rastlinstvom, bi morda kljubovala plimi in bi bila v nevarnosti le pred večjimi viharji.

«Diana», pokliče osorno baron svojo ženo «pičlo uro imamo časa, da spravimo na varno i sebe i svoje imetje. Noč že pada in morje narašča. Zuri-mo se!»

Baron in njegova žena sta še mlada in krepka; tudi Rupert in Norbert, njuna sinova, sta že močno razvita i duševno i telesno; izvemli malo varovanko Grisyl, ki so jo prvo odnesli na varno planotico sredi otoka, vse hiti in dela, da reši svoje bomo imetje pred plimo.

In ko doseže čez tri četrt ure morje svojo največjo višino, začno butati vali do dva metra pod ono malo planoto, kjer čepi med sodi, zaboji in kovčki in se stiskajo drug k drugemu vso noč gruča moža, žene in treh otrok, zapuščenih in izpostavljenih na tem pustem, neznanem otočju.

Zakaj izpostavljenih?

Ker sta baron Glö von Warteck in njegova žena, doma s Holandskega, dobila usoden sloves, da sta vedečevalca, čarovnika, hudičeva odposlanca, ki se udeležujeta sestankov čarovnikov v kresni noči. Bila sta javno obsojena na izgon v Ameriko; toda tajni pripis sodbe je nalagal kapetanu

ladje, na katero so ju vkrcali, «naj ju izkrci na prvi zapuščen otok, kamor ga zanesejo božja volja in vetrovi, in naj jima pusti živeža, orožja in orodja, da bosta lahko živela vsaj mesec dni».

Vso noč je baron Glö von Warteck — prvi tega imena — jedva zatislil oko. Ko pa sine novo jutro in začne morje zopet usihati, si ogleda svojo domeno: divja, težko dostopna skala, kakih sto do sto petdeset metrov dolga in prav tako široka, in ob plimi je mohl iz morja le kakih dvanajst kvadratnih metrov velik kos na sredi kletki.

Vsako življenje na tej skali je nemogoče. Toda tam dalje proti severu so nove kletki, novi otočji in otoki, a na njih cvete rastlinstvo, cvete življenje!

«Če izpraznimo zaboj, kovčke in sode», pravi baron, «si lahko napravimo iz lesenih delov splav, in nanj naložimo vse naše imetje in tudi sebe same. Potem pa veslamo od kletki do kletki in do otočic ter si izberemo primerno leki otok, še predno se stemni. . . . Veslal bom jaz z onima le dvema deskama, ki jih vidim na kovčkih. . . . Na delo torej!»

Baš se pripravljajo, da izpolnijo njegovo povelje, ko baron naenkrat zavpije:

«Ho! ho! kaj čujem? . . .»

Zazdalo se mu je, da skala pod njegovimi koraki votlo odmeva!

S peto potolče še enkrat močno ob tla: votel dolg odmev se oglasi iz globine, in vsi ga čujejo.

Kakšna strašna misel se je porodila tedaj v možganih barona Glö von Wartecka, kakšna v svojih nedoglednih posledicah grozna, nebotična misel?

Nemec prekriža roke in se obrne proti bermudskemu otočju — ki je bilo brez dvoma poseljeno z domačini — in s strašnega obraza mu žari pogled nentešljivih divjih oči. Nato se zopet obrne proti vzhodu in z rokami zapreti v daljo, preko oceana, Evropi, belemu plemenu, svojemu lastnemu plemenu, ki pa je njega in njegovo rodovino preganjalo in pregnalo

na to pusto, izgubljeno skalo sredi oceana, z divjo kretljivo zapreti vsemu belemu svetu tam na vzhodu in z ustnie mu plane kletev:

«Ha! Če je Satan, o naj mi le pride na pomoč! . . . In v dubu že vidim strašno osvetlo! . . .»

Se enkrat potka s peto ob skalo in s spremenjenim glasom nadaljuje:

«Zena! Tu spodaj v tej skali je votlina, izdolbina, morda jama! . . . Ta klet, ta čer, ta skala, ki tvori vrh pod morske gore, ta otočje skriva morda pod morsk gladino naše bodoče kraljestvo! . . . In če me moj razum ne vara, je tu spodaj — pri tem udari skrivnostno s peto ob skalo — tu spodaj ono skrivališče, v katerem bo vladalo moje potomstvo v borbi proti vsoljnemu svetu, in po stoletjih in stoletjih bodo naši pra-pravniki maščevali krivico, ki mi jo je storilo človeštvo. . . . Maščevani bomo in ves svet bo zaslužjen kletal pred našimi nogami! . . . Dajte mi kramp sem. . . .»

In že ima v rokah težko in ostro orodje iz kovanega železa, ki mu ga je ironija usmiljenja njegovih sodnikov pustila poleg raznega drugega orodja.

Trkajoč z njim zdaj tu zdaj tam po votli skali, išče mesto, kjer bi mogel brez nevarnosti, da bi se skala sesula, izdolbsti luknjo.

«Tako!» pravi, ko ga najde, «tu smem mirno kopati, ne da bi se skala pogreznila.»

Železo udarja ob kamen in drobci lete na vse strani. Razpoka postaja čimdalje večja.

Nemo opazuje njegova žena Diana z Grisyl v naročju, sinova Rupert in Norbert pa z zanimanjem sledita vsaki očetovi kretnji. Neumorno, brez počitka koplje Glö von Warteck, nič razburjenja ni v njegovih očeh.

Ena ura mine. In hipoma, glej, zdrči kramp skozi prodrti skalo. Pot v votlino je odprta!

V par minutah je luknja tako široka in zaokrožena, da se more mali Rupert splaziti skozi njo.

Rešimo sokolski Tabor!

? JACKIE COOGAN ?

PRIDE Y LJUBLJANO

6047



Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
naznanja, da je podlegel zahrbtni bolezni njen
marljivi tiskarski vajenec

Franc Kastelic

Pogreb se bo vršil v soboto dne 24. novembra 1923. ob pol 16. uri popoldne iz hiše
žalosti na Tržaški cesti št. 11.

V Ljubljani, dne 23. novembra 1923.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 40

Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrežja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žara. Tovarna furnir'a.

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe, nivelacne in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična računalna, šablone za pismo, trioglnata, prizmatična in druga precizna merila; risalno orodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobne, prozorne in drugo tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt

delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.



Potrli od neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem nad vse tužno vest o bridki izgubi našega najdražjega, predobrega soproga, odnosno očeta, gospoda

Ivana Zupančiča

gostilničarja in posestnika

ki nas je po dolgi mukepolni bolezni danes ob 23. uri zvečer za vedno zapustil.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo dne 25. novembra t. l. ob 1/2 4. uri popoldne iz hiše žalosti na Ahačjevi cesti št. 15 na pokopališče k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 22. novembra 1923.

Žalujoči ostali.

6088

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica št. 1

KAPITAL in REZERVA Din 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjaviti: Trgovska

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici)

Telefoni: 139, 146, 458

Domače vesti

HEROSTRATIC.

Skupaj sva trgala z Rožičem hlače po gimnazijah klopek. Dostokrat sva si tožila svoje težave kmečkoga študenta, ki se, sam sebi prepričan, rine skozi gimnazije. In prerinila sva se skozi v pravem pomenu besede. V gimnaziji smo Rožiča prikivali med zmerno klerikalce. In takega se je tudi delal. Po maturi je odšel v teologijo, tam pa ni zdržal, posvetil se je filozofiji. Tudi v Gradu ni bil »petelin« in zdelo se nam je, da bo z njim mogoče shajati tudi pozneje v življenju. Potem je postal tajnik Mohorjeve družbe. Tam je kot »zmeren« klerikalec na lastni koži občutil bliz klerikalne nestrpnosti, ki mu je skoro uničila eksistenco. Unaknil se je in postal profesor.

Zivljenje teča. Profesor Rožič je postal mod klerikalec vedno zadaj. Prihajali so ga med »zmerne« in ga niso ozili za polnega. V klerikalni stranki velja le, če si kanibal nad naprednjake. Bil je le »kulturni« klerikalec, o katerih se misli, da niso nevarni. Bil je in je še odbornik raznih nevtrálnih kulturnih organizacij. Prijatelj Rožič ima pa politične ambicije. Dokler je bil miren, je moral igrati prostaka. Da med klerikalci avanziraš, je treba, da ti napredno časopisje pritise svoj pečat in da se izkažeš vsaj z enim divjakim dejanjem. Predstavljam si, da je Rožič dolgo premišljeval, končno se je odločil in s pogumnim skokom evo ga med najstrunenejšini. Kot član licejskega kuratorija si je zamislil ukinitje ženske realne gimnazije in s čisti obrazom je stavil in zagovarjal ta predlog on, profesor! Kaj študentske obljube! Veljale so pač tistim, ki trgajo hlače, ne pa tistim, ki trgajo krila. Rožič je po poklicu zgodovinar. Zato mu je znano, da je leta 356. pred Kristusovim rojstvom, v noči, ko se je rodil Aleksander Veliki, gospod Herostreat iz Efeza zažgal svetilnice boginje Diane, samo radi tega, da postane njegovo ime nesmrtno. To je bila ideja. Dne 22. novembra 1923 po Kristusu je profesor Valentin Rožič od Sv. Trojice s svojim predlogom zažgal vsaj en oltar slovenskega kulturnega svetlišča. Postal je Herostreat in angotvil si je nesmrtnost v klerikalnih analih.

Cin je torej izvršen. Pečat, ki je potreben, mu, evo, dajemo mi. Karjera se pričenja. Sp.

* Se'la oblastnega načelstva JDS v Mariboru se bo vršila danes v soboto 24. t. m. ob 20. v tajništvu v Cankarjevi ulici.

* Kraljica Marija odpotuje v Francijo. Kraljica Marija se vrne te dni iz Rumunije v Beograd ter odpotuje tekom prihodnjega tedna na francosko riviéro.

* O demisiji vojnega ministra generala Pečica se vedno znova pojavljajo govorice. Znano je, da želi general Pečica nazaj na svoje mesto načelnika generalnega štaba. Med raznimi kandidati na ministrstvo mesto se je sedaj pojavilo ime novoimenovanega generala Josifa Kostića, ki je popolnoma težniški človek.

* Belejski narodni praznik se praznuje v prihodnji torek, dne 27. novembra. Oficijelni sprejem se vrši ob 11. dopoldne na belgijskem konzulatu v Ljubljani.

* Zanimivosti o oproščenem atentatorju. Kakor hitro se je v Beogradu zvedelo, da se morilec Daskalov ne imenuje Atanas Nikolov, temveč Jordan Čičenko in da je rodom iz Širra, torej naš državljan, je ministarstvo notranjih zadev telefonično naročilo štirinsokemu velikemu županu, da se prepriča o resničnosti te izjave in da se pripravi na morebitno izjavo. Medtem je pa tudi v Beograd že prispela fotografija iz Prage in ministarstvo jo je poslalo v Štip, da se ugotovi, ali je atentator res iz Širra. Četkoslavski poslanik v Beogradu je prišel, da bi se ta zadeva hitro končala, da bo mogel poslati rezultate preiskave v Prago.

* Občinske volitve v Gorici. Kakor javlja »Goriška stran«, se bodo vršile v Gorici prihodnji mesec nove občinske volitve, in sicer se pred prihodnjim ministrskega predsednika Mussolinija. Vse kaže, da bi fašisti radi imeli ob prihodnjem Mussoliniju še fašistovskega župana.

* Novi cerkveni administratorji. Kor je vprašanje katoliške jurisdikcije med našo vlado in Vatikanom že urejeno, je imenovan za našo državo priпадil del celovške škofije ljubljanski škof dr. Jozef. Za Prekmurje in nam privadil del diocese v Šubotiču pa mariborski škof dr. Karlin.

* Konsulacija krškega krofa. Novoimenovani škof za otok Krk dr. Josip Štebrič bi dne 8. decembra v ljubljanski stolnici posvečen za škofa. Ustoličenje v stolnici v Krku pa se vrši dne 23. decembra.

* Ponarejeni 1000-marci bankovci. V Zagrebu se je v zadnjih dneh poja-

vilo večje število ponarejenih bankovcev po 100 Din. Policija je pričela z energičnim iskanjem ponarejalcev. Glavni znaki falsifikatov obstoje v tem, da je njihov papir mnogo bolj gladek kakor pri pravih bankovcih in, kar je glavno, se vodeni odtisec ni posebno posrečil.

* Spalni vagoni na progi Ljubljana-Beograd. Generalni direktor državnih železnice je dovolil, da smejo na progi Ljubljana - Zagreb - Beograd in narobe pri brzovlakih št. 3 in 4 tudi potniki drugega razreda uporabljati postelje spalnih vagonov. Doslej so potniki drugega razreda smeli uporabljati spalni vagon le tedaj, če so obenem plačali tudi razliko med drugim in prvim razredom svoje vozne karte.

* Telefonska zveza med Beogradom in Splitom. Med Beogradom in Splitom je doživela direktna telefonska zveza preko Sarajeva, ki bo te dni izročena prometu.

* Stiriidesletnica svojega službovanja je slavil večer žandarmerijski pukovnik Dragoslav Dragić, komandant žandarmerije v Sloveniji. Iskreno čestitamo!

* Smrtina kosa. V Warburg-Mürztalu na Stajerskem je umrl v četrtek popoldan veleindustrialec gospod Hugo Noot. Pokojnik je dolgo let igral odlično vlogo v veleindustriji. Med prvimi osebnostmi ga nađemo v kovinski stroki. Pri vseh odličnih uspehih je stal ta odlični strokovnjak kovinske stroje v ospredju ter ga je zaupanje tovarišev postavilo ponovno na čelo velikim industrijalnim gospodarskim in stanovskim organizacijam. Pokojni Hugo Noot je vrlo dobro poznan in visoko čislán tudi v slovenskih poslovnih krogih. Dolgo vrsto let je stal na čelu našemu največjemu podjetju kovinske stroje Kranjski industrijski družbi na Jesenicah ter si je stekel zaslug za povzdigo in razvoj železne industrije v naši domovini. Jeseniška občina ga je izvolila za svojega častnega občana. — Iz Velenja nam poročajo: Jamomerec in zunanji prometni upravitelj Rudarske uprave v Velenju gospod Franjo Jereb je dne 20. t. m. umrl v Idriji. Pokojni je bil vesiten uradnik, dober tovariš in zaveden narodnjak iz danes zasedenega ozemlja, kamor se je vrnil, žal ne k zbol šanju narušene zdravja, temveč k zadnjemu počitku v rodni zemlji. — V Ljubljani je v četrtek umrl mladi Fran Kastelic, vajenec v Delniški tiskarni. Izgubo simpatičnega dečka obžalujejo vsi, ki so ga poznali. — Blag jim spomin!

* Himec. Poročil se je na Brezjih gospod Jakob Reichmann, posestnik na Koroškem, z gđ. Roziško Lasnik iz Škofi dole na Koroškem. Mladi par je poročil ženinov stric župnik dr. Janko Arnež. — V Ljubljani se je poročil Lojze Lubej, uradnik Prve hrv. Medionice, z gospodično Ljudmilo Gornjoli. Bilo srečno!

* Srebrna poroka. Dne 21. t. m. sta praznovala srebrno poroko g. Ivan Mesner, višji oficijal v pok. v Kamniku in njegova soproga Marijana, roj. Šlaker. Vrtna narodnjakoma kličejo: Še na mnoga leta!

* Davčni urad okraden. V davčni urad v Vipavi so vlomili te dni doslej neznan zlikovec ter odnesli 50.000 lir gotovine.

* Pozor, hišni posestniki! V smislu obstoječih predpisov so hišni posestniki, oziroma oskrbniki, dolžni skrbeti za snazženje in postizanje hodnikov pred svojimi hišami. Predpisi so strogi in je hišni posestnik odgovoren za vsako škodo ali poškodbo, ki bi jo zakrivil z neupoštevanjem teh predpisov.

* Iz tajne seje ljubljanskega občinskega sveta. Naknadno poročamo, da je bila na večerajnji tajni seji ljubljanskega občinskega sveta kavararju Fr. Krapežu na priziv proti naknadnemu predpisu davčnin za ponočni obisk gostila in kavarni znižana globa na polovico, priziv Antona Toveca in Jerneja Cerneta je bil zavrnjen, Mariji Jemc odpuščena globa 180 dinarjev, Elizabeti Lovšič pa 60 Din. Peter Aleš je bil imenovan za stalnega aranzirja mestnega pogrebnega zavoda.

* Boj dr. Lemeča proti buržujkim otrokom. Nagibi klerikalne delegacije v občinskem svetu za ukinitve naprednega zavoda so razumljivi. Odločno pa je treba zavrniti razlog komunist dr. Lemeča, ki je utemeljeval svoj predlog za ukinitve, češ, »v ostalem itoj obiskujejo ta zavod dekleta »buržujev«, dasi še sami svojega »buržujkega« doktora ni odločil in se vključ svoemu komunistu pridno pripravila na »buržujski« odvetniški stan. Seveda nas pa dr. Lemečev buržujski ambicije niso odvezale dolžnost, da se informiramo o kapitalističnem poreklu gojenk, ki jih preganja ljubljanski komunistični šef. Evo statistike: V prošlem šolskem letu je bilo na zavodu 496 gojenk. Njihovi starši pripadajo sledečim buržujskim poklicom: 68 nižjih železničarjev, 16 slug, 1 dšinar, 37 ubogih vdov, 16 delavcev, 1 postrežnik, 25 poduradnikov, 91 državnih uradnikov, 45 zasebnih uslužbenecv, 11 mestnih uslužbenecv, 11 podoficijev in oficijev, 2 beguncv, 1 inženir, 1 pravosl. duhovnik, 7 zdravnikov, 10 odvetnikov, 45 po pretežni večini malih trgovcev, 40 kmetov in posestnikov iz okolice ljubljanske, 32 malih obrtnikov, 21 učitelj, 3 pisatelji, 5 gostilničarjev ter končno 4 sirote brez staršev. Iskati v tej statistiki opočetni buržujške gojenke, to razume samo dr. Lemeč! Brezglavost in otročja naivnost v politiki, nepoštenost in laž v poročilih in predlogih, popolna nezmožnost v gospodarstvu, pač pa moštstvo v zagrevanju občinskega denarja in uničevanju mestne imovine in

neupoštevanju kulture, to je karakteristična vladujoča klerikalno-socialno-komunistične zveze v občinskem svetu. Quousque tandem?

* Vinski sejem v Krikem, katerega je priredila to sredo krška občina, je bil, kakor nam poročajo, prav dobro obiskan. Prišlo je nepričakovano mnogo vinskih trgovcev in gostilničarjev iz vse Kranjske, zlasti iz Ljubljane in Gorenjske ter iz Spodnje Stajerske. Zivahna kupčija se je razvila šele proti poldnevju, ko so se kupci nekoliko orientirali in so produkti odnehali v cenah. Prodalo se je okrog 25 vagonov vina, največ pa 22 do 24 K, nekaj pa tudi dražje, oziroma ceneje. Mnogo se je gotovo še pozneje prodalo, ker so se popoldne kupci razkropili z vinogradniki na vse strani. Uspeh sejma je bil v vsakem oziru prav povojen.

* Tisočletnica hrvatskega kraljevstva. V Zagrebu se je ustanovil poseben odbor za proslavo tisočletnice hrvatskega kraljevstva. Na svoji zadnji seji je odbor sklenil, da se vrši proslava meseca avgusta 1925. Pri tej priliki se priredi tudi etnografska, zgodovinska, gospodarska in umetniška razstava. V spomin na tisočletnico se v Traju pri Zagrebu zgradi krasna cerkev.

* Historične znamenitosti z otoka Hvara. Župan občine Hvar je posredoval nedavno v Beogradu v zadevi restavracije dvorca znanega dalmatinskega pesnika Hanibala Lučića, ki se nahaja v slabem gradbenem stanju in je njegova prenovitev za njuno potrebna. Minister prosvete je obljubil v to svrhu potreben kredit. V dvorcu bo potem nameščen hvarski mestni muzej. Župan dr. Đurić je zaprosil tudi za potreben kredit v svrhu poprave in obnove nekoga starinskega zvonika na Hvaru, ki je velike historične važnosti.

* Star grški hram v Makedoniji. V Dojranu v Makedoniji so nedavno povodno odkopanja za temelj nove cerkve odkrili ostanke prastarega grškega hrama. Našli so močne stebre iz beloga marmornja, ki pa so bili pri odkopanju precej poškodovani. Rzen tega so izkopali dve marmorni plošči, na katerih so v reliefu izdelana poprsja grških bogov. Našla se je tudi stara posoda, grški denar in druge stvari. Beograjsko arheološko društvo bo prihodnje pomladi pričelo z odkopavanjem v okolici Dojrana, kjer je bila stara grška kolonija.

* Železniški promet v Gorskem kotraru. Kakor poročajo iz Ogulina, je sneg v Gorskem kotaru pokril železniško progo že v višini tridesetih metrov. Snežno vreme pa traja še dalje. Vlaki imajo velike zamude, nekateri pa so obšli v snegu pri Moravcih in Skradu. Le z velikim naporom je pomožna lokomotiva naslednjega dne potegnula vlak iz zameta. Na liški progi doslej še ni zametov.

* V šestih mesecih zgrajena hiša. Rekord v stavbarstvu je dosegla letos vsakakor zgradba trinadstropne palače Jadranske zavarovalne družbe v Beethovnovi ulici v Ljubljani. Gradbena dela so pričela koncem aprila, sedaj pa je stavba že gotova in dobro posušena, tako, da so se pričele stranke že useljevati.

* Železniška nesreča. Na lokalni progi Travnik-Goleš je dne 20. t. m. valed eksplozije kotla skočila lokomotiva osebnega vlaka s tira. Kurjač Niko Braček je bil pri tej priliki težko ranjen, lahko pa strojevod a Kovanec.

* Maščevalna sostanovanka. 60letno perico Nežo Gomišek, stanujočo v Stritarjevi ulici št. 5 v Ljubljani, je njena sostanovanka šivilja M. M. dne 19. t. m., ko je obežala perilo, pahnila čez prag tako močno, da je padla po tleh in se pobila po glavi in rokah. Preiskal jo je tudi policijski zdravnik, ki je ugotovil lahko telesno poškodbo. M. M. je storila svoj čin iz maščevanja, ker ji je Gomiškova odpovedala stanovanje. Cela zadeva se bo obravnavala še pred sodiščem.

* »Ko-Ko« v Beogradu. Beograjski policiji se je na sročen način posrečilo izslediti celo družbo, ki je v Beogradu po skritih kotih in zelo zvito razpečevala kokain. Eden izmed družbe je nekoga večera ponudil neznanemu gospodu »radikalno sredstvo za čiščenje ročavov«. Za majhno stekleničico, napolnjeno z neko belo tekočino, je zahteval 1250 Din. Nagovorjeni se še ni oddahnil od začudenja zaradi tolike vsote (za katero bi si mogel nabaviti cel tucet ročavov), ko je prodajalec že izginil. To je bilo gospodu sumljivo in je zato ovačil dogodek policiji, ki je postala takoj pozorna. Ko se je neko noč vračal domov neki policijski agent, je srečal mladega moškega, ki ga je skrivnostno nagovoril: Hočete »Ko-Ko«? »Razume se«, mu je odgovoril agent in je barantnač res izvelkel stekleničico kokaina, ga je agent aretirál in odvedel v zapor. Policija je tako kmalu izsledila celo družbo, ki je v Beogradu tajno trgovala s kokainom. Njeni člani so večinoma ruski emigranti.

* Kaznjeni zaklali paznike in pobegnili. V Valjevu so v torek zvečer okoli 18. ure pobegnili iz sodnega zapora kaznjenec Bojović, Omerović, Lučić in Marksimović. Že večkrat so poskušali, da se izmuznejo iz zapora, a so jih pazniki vedno pravočasno zalotili in prijel. To pot se jim je beg posrečil, ker so na premeten način prevarili in ubili dva paznika. Inscenirali so pretep med seboj. Pazniki so, misleč, da se hočejo kaznenci med seboj poklati, vdrli s puškami v sobo, da jih ločijo in pomirijo. Zločinec je uspel, da se paznikom odvezel puške, jih pregnal in pri tem dva izmed njih ubil. Četvorico pobeglih kaznencev prištevajo med najopasnejše zločince.

* Beg iz zapora. Iz zapora obmejnega komisarijata na Rakeku je pobegnil France Ambrož, ključavničar juž. železnice, stanujoč v Sp. Šiški.

* Vlom na Vrhniki. V noči na 18. t. m. je bilo vlomljeno v glavno trafiko Konrada Šimica na Vrhniki. Tatovi so odnesli veliko množino tobačnih izdelkov, znanik, več gotovine in raznega drugega blaga. Skupna škoda znaša okrog 20 tisoč kron. Vlomna sta osumljena dva moška srednje starosti, ki sta že nekaj dni pohajkovala po Vrhniki in okolicih vaseh.

* Ubegli mornar. Iz minosca »Kobac« v Šibeniku je pobegnil mornar II. klase, Slavko Peternel, doma iz Ljubljane.

* 4500 divjih zakonov v Subotici. Vleod odredbe ministrstva za notranje zadeve je bila pred kratkim sestavljena statistika divjih zakonov v Vojvodini. Samo v Subotici je bilo ugotovljenih 4500 divjih zakonov. Take zakone so sklepali ljudje iz najboljših družabnih slojev kakor tudi iz najnižjih. Vsi ti zakonski pari bodo povabljeni pred policojo.

* Dva kaznjena pobegnili. Iz ljubljanske kaznilnice sta predvečerašnjim pobegnili dva kaznjena; eden je bil zaradi roparstva na dve leti, drugi pa zaradi tatvine na osem mesecev težke ječe. Doslej jima še niso prišli na sled.

* Poskušeno posilstvo. Služkinja M. P. je šla večeraj jutraj po Nunski ulici v mesto po opravkih. Neudoma je pristopil k njej mlad moški, oblečen v temno obleko, s sportno čepico na glavi, jo napadel in hotel posiliti. Ženska pa se mu je iztrgala in pobegnila proti Bleiweisovi cesti. Nasilnež se zbežal nato proti »Zvezdi«. Prihiteli stražnik ga je sicer zasledoval, a mu je srečno odnesel peta.

* Prijet tat in morilec. Dne 12. oktobra je bil v št. Jerneju aretirán Karel Lichtenegger iz Rače, ki je bil osumljen, da je umoril v Čelevi pri Šmarjeti 13letnega rejenca posestnika Alojzija Hribarja, Josipa Peternela. Preiskava, ki jo je vodilo okrajno sodišče v Kostanjevici, pa je dagnala sedaj njegovo nedolžnost in jo je bl Lichtenegger zato že izpuščen iz preiskovalnega zapora. Ugotavljamot do dejstvo, ker smo svoječasnoro poročali tudi o Lichteneggerjevi aretaciji.

* Cerkveni rop. V noči na 19. t. m. je bilo vlomljeno v župno cerkev Sv. Jurija na Catežu ter iz neke omarv v zakristiji odneseni 2 kupi in pateni od kelihov, stojala pa so bila vržena za pokopalški zid, kjer so jih pozneje našli. Tatovi so poskušali navrtati s svedrom tudi tabernakelj velikega oltarja, vendar so jim njihov namen ni posrečil. Povzročena škoda se ceni na 1000 Din.

* Zopet reparski umor. Posestnik Ivan Torčana iz Peterana v Slavoniji, kateremu so pomrli žena in otroci, je kot vdovec že nekaj časa sam stanoval v svoji hiši. Zadnje dni so vdrlj roparji v njegovo hišo ter ga ubili in oropali. Sosedje, ki so drugi dan slišali mukanje lačne živine, so pogledali v hišo in našli Torčana mrtevga s prerezanim vratom. Po hiši je bilo vse razmetano. V nekem kotu so našli krvavo poleno, s katerim so ubili roparji Torčana ter mu potem prerezali vrat. Med ljudstvom vlada veliko razburjenje.

* Restavracija »Zvezda«. Danes v soboto in nedeljo sveže domače jetrne in krvave klobase. 1768

* Koncert. Danes v soboto v kavarni »Evropa« koncert dravske godbe. Začetek ob 9. zvečer. Vstop prost. 1769

Dopisi

* STEPANJA VAS. Školsko društvo v Stepanju vasi je pretečeno nedeljo priredilo v društveni tovalodnici (gostilni. salona br. Anžič-Sorša) svojo prvo letošnjo dramatično predstavo. Domači diletante so uprizarili enodejansko-burko »Bucek v strahu«. Predstava je pokazala, da se da s pridonostjo in vitrajnostjo tudi z najskromnejšimi sredstvi doati lep uspeh. Igralci so svoje vloge rešili v splošno zadovoljnost ter izzvali pri občinstvu, ki je napolnilo tovalodnico do zadnjega kotlička, z izborno izvedenimi komičnimi prizori obilo nepričljenege smeha in ob koncu igre želi viharén aplavz. Izborni tip ljubljanskega postopača je ustvaril br. Kosmač, kateru so je takoj poznalo, da ni prvič na gledaliških deskah. V njegovih rokah je bila tudi režija igre. Pa tudi ostali igralci: Bucek (br. Ladko Bernerk), Bucek (s. P. Hlebova), Pinčič (br. S. Zidan) in Murinšek (br. Blaznik) so prav dobro pogodili svoje vloge. Domačini-Stepančarji mo društvo in igralcem prav iz srca hvalačel za prijetno zabavo in le želimo, da nam kmalu zopet prirede kako predstavo. Za poln obisk Vam vedno garantira hvaločno domače občinstvo.

* SKOFJA LOKA. Škofjelokski Sokol se zaveda, da mora začeti s sokolsko vzgojo že pri mladini, zato je priredil v nedeljo dne 18. novembra mladinski poldan. Deklamacije o neodrešeni domovini in pa pesni sokolske vsebine so bile jako umestne. Priporočiti bi le bilo, da nastopajo deklamatorji sokolskih pesmi v kroju. Igra »Skrači« je bila prav primerna za mladinsko prireditev. Režiser, učitelj Vojteh Debeljak, je imel dovolj posla in truda, predno je spravil igro na oder. Svojo nalogo je rešil vestno in izborno. Pomisliti je treba, da so vsi igralci nastopili prvič na oderu, in so vkljub temu rešili svoje vloge povprečno dobro, nekateri celo izvrstno. Najbolj je ugajal krojač. Orkestru se vidi, da je že precej rutiniran. Za konec je g. Avgust Blaznik aranziral nekaj jako posređenih senčnih slik, ki so vzbu-

dile obilo smeha. Obisk je bil vkljub slabemu vremenu — prvi sneg — zadovoljiv. Prirediteljem v imenu naših mladih iskrena hvala. —ŠL—

* ZAGORJE OB SAVI. Sredi oktobra je tukajšnja podružnica Jugoslov. Matice prišla a kegljanjem in streljanjem v prid zaslužnih bratov. Udeležba je bila dosežaj žal precej pilla. Nepričakoj opazovalec lahko konstatira precejšnjo mladost in brežbržnost. Več narodne zavednosti in pozitivnosti v dejanjih in ne samo v besedah! Strelja se samo še 30. novembra. Kegljanje se zaključí v prvi polovici decembra. Dne 16. decembra priredi podružnica veselico pri pogrnjenih mizah v Sokolskem domu a sodelovanjem patja in godbe. Ob tej priliki se bodo razdelili tudi lepi dobrotki, ki smo jih zbrali za kegljače in strelce.

* TRBOVLJE. Od strani staršev sololobvnihi strok smo prejeli sledečo vrtico: Kakor domnavamo, je poslala šolska oblast v Zagorje takoj po prevratu učitelja za srbobvrššino, ki poučuje na šolah v Zagorju in Toplicah. Udeležavje se tudi kot izvrsten narodni delavec. Prav tako. Toda Trbovlje so le največji industrijski kraj v Jugoslaviji in številno naših šolskih otrok uničel nadkriljače ono v Zagorju. Ne odrekamo našemu učiteljski zmožnosti in resne volje za pouk v bratekem jeziku, toda menimo, da je popolnoma kaj drugega, ako poučaje — posebno v višjih razredih — srbobvrššino učitelj srbobrvat. V nižjih razredih bodo tudi v bodoče lahko opravili to nalogo naši domači učitelji, ampak vsakakor naj bi nadaljeval pouk v višjih 5., 6., 7. in 8. razredu osnovni šol v Trbovljah in na Vodi po pedagogu, ki mu je srbobvrššinska materni jezik. Imamo nad 2000 šolobiskujočih otrok, torej menda vendar lahko zahtevamo to malenkost od države. Ako je ima za druge politične namnosti denar, zakaj bi se ne imelo za tako važno državno-izobraževalno nalogo. Trbovljeli starši prosimo vodstva naših osnovnih šol, v prvi vrsti gosp. šol. ravnetelja in nadzornika Voduska, da se pri pristojni višji šolski oblasti energično zavzamejo, da dobimo učitelja srbobvrššine. Kurere v Zagorje, mora li v Trbovljah še v višji meri. Zahtevamo lahko dva, namreč učitelja in učiteljico srbobvrššine.

* SMARJE PRI JELŠAH. V nedeljo so igrali Finžgarjevo »Razvaline življenja«, ki je imela v vsakem oziru najlepši uspeh. Vsi igralci so bili na svojem mestu in želi za svoj trud najlepšo pohvalo. Le krepko naprej! Po igri se je razvila prijetna prosta zabava.

* SV. LENART V SLOV. GORICAH. Tukajšnja organizacija jugoslov. nacionalistov proslavi praznik ujedinjenja na dan 1. decembra s uprizoritvijo Finžgarjeve »Verige«, deklamacije, petje, prosta zabava itd. Ker je to prca prireditve Orjune v Slovenskih goricah in z ozirom da proslavo ujedinjenja pričakujemo čim večje udeležba tako od strani sosednih organizacij kakor tudi od somišljenikov pokreta.

Domače borze

23. novembra:

* ZAGREB. Na tržišču z efekti je nastopila nekoliko prijaznejša tendenca in se je za nekatere papirje pojavilo večje zanimanje. — Na tržišču z devizami je splošna vlada laha tendenca, ki se je na pri koncu sestanka učvrstila. Začetni tečaj so slabejši, ker je bilo v početku več blaga, končni tečaj pa zopet višji, ker je povpraševanje bilo večje nego ponudba. Poslovalo se je največ v devizah Dunaj, Italija in Praga. Promet srednji. Notirale so devize: Amsterdam 8350 — 3350, Dunaj 0.12425 do 0.12525, Bruselj 0 — 430, Budimpešta 0.455 — 0.465, Bukarešta 41 — 43, Italija izplačilo 382 — 385, Kopenhagen 1500 do 0, London izplačilo 385 — 386, čeki 384 — 385, Newyork ček 87.5 — 88, Pariz 475 — 480, Praga 255 — 256.25, ček 254 — 255, Švica 1537.5 — 1542.5; valute: dolar 86.5 — 87, avstrijske krole 0 — 0.124, češke krole 251 — 253, leji 0 — 43; efekti: Eakompta 161 do 164, Kreditna Zagreb 150 — 152, HJ potekarna 96 — 98, Jugoslavenska 145 do 148, Ljubljanska kreditna 205 — 206, Praštadiona 975 — 990, Slavenska 107 do 110, Eksploatacija 210 — 215, Sečedrana Osijek 2380 — 2400, Narodna banka 140 — 145, Nihag 185 — 190, Gutmann 1560 — 1580, Slaveks 825 — 835, Slavonija 204 — 208, Trbovlje 820—830, Union 1000 — 1075, 7 % investicijsko 61 — 62.

* BEOGRAD. Tendence nedoločna. Blaga dovolj, in je bilo povpraševanje pokrito razen v Zenevi in Milanu, ki sta ostala nepokrita zaradi tega, ker se je blago predrago ponujalo. Narodna banka je nezadno intervenirala. Notirale so devize: Amsterdam 8304 — 3350, Dunaj 0.124 — 0.12425, Budimpešta 0.46 do 0.48, Švica povpraševanje 1537.5, London 385 — 386, Italija 383.5—384.25, Newyork 88 — 88.2, Pariz 471 — 482, Praga 255 — 255.5, Sofija 70 — 72; valute: madžarske krole ponudba 0.85, češke krole 255 — 255.5; efekti: Narodna banka 4180.

Vreme

* Dunajska vremenska napoved za 24. t. m.: Ponehajno padavin. Nekoliko bolj mrzlo. Severno-zapadni vetrovi.

* Fisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdatelj Konzorcij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Iz stare Ljubljane

Ljubljana leta 1802.

(Dalje.)

Ne samo mostu, tudi ulici blizu njega so dali ljubljanski čevljarji ime — Čevljarška ulica (v seznamu 1802 se ne nahaja, pač pa v šematizmu t. l.). Staro ime tej ulici je Zlata luknja; kdo ve, zakaj? Pred nami je *Novi trg*, ki so ga nemški občinski odborniki leta 1876, ob priliki sedemdesetletnice Anastazija Grina preimenovali v Čevljarško ulico. Znamenit je bil *stanojski lantovž* (sedaj Kmetijska družba), kjer so bivali državni in stanojske pisarne in so se shajali v njegovi dvorani deželni stanojci na seje — *lontak* — je zašel v ljubljanski pregovor. V barona Karola Hallersteinova (naposled Naglasova) in sosednja, s pročeljem proti Bregu obrnjena hiša, sta leta 1913, postali žrtvi regulacije Ljubljanske struge; z njuno odstranitvijo je izgubil Turjaški trg svojo južno stranico in zaključek. *Od tam se je šlo na Breg*, kjer je bilo ob Ljubljani skladišče trgovskega blaga, do nasproti stojišča hiše. Seznam je ne imenuje. Bila je Zoisova hiša in v njej gostilna pri Zlati ladji (Zum goldenen Schiff, št. 300). Stala je tam, kjer se gre sedaj na Sentiakobski

most, in zastirala pogled na Krakovo. V tej hiši se je nahajala rudninska zbirka in knjižnica Ziga Zois, ki je izročil nadzorstvo teh zakladov Jerneju Kopitarju (Argo VI, 61). Porušili so jo leta 1827. Colnarska stražnica na Bregu je bila že omenjena. Ob Ljubljani je posloval državni tehnični urad. Breg je bil tedaj najvažnejši kraj ljubljanskega mesta. Tam se je dan za dnevom nakladalo in razkladalo blago; mnogo posla pa tudi zaslužka so imeli trnovski čolnarji. Težko se je bilo preriti tam skozi, toliko voz je zastavljalo pot. Na Bregu je poslovala carinarna, tam, kjer sedaj uraduje davčna administracija. To obširno poslovanje — leta 1802, je nosilo dve številki: 135 in 136 — je dozdajal in prezidal slavni stavbenik razjezuit o. Gabrijel Gruber leta 1776. (Radics, Alte Häuser II, 43.)

Breg ni bil samo važen kot trgovsko pristanišče in skladišče, konec 18. in v začetku 19. stoletja je bil tudi središče duševnega življenja ljubljanskega mesta, »shajališče duševne aristokracije« (Grafenauer). Mecen Ziga Zois je zbiral tamkaj krog sebe vse, kar je hrepelo po višji izobrazbi. Poleg že omenjenega Kopitarja je bil stalen gost v njegovem domu Valentin Vodnik. Obema je bil Zois izvrsten učitelj in veledušen podpornik. V severozahodnem koncu brega je imel baron Ziga Zois štiri hiše. Tri, med njimi

tudi prejšnji bistrski dvorec in kapela sv. Lovrenca, so se skupaj strnile. Ta opazka seznama 1802 je potrebna majhnega popravka. Zois je kupil dne 6. junija 1793. bistrski dvorec s cerkvico vred za 1360 gld. Dvorec je prikloplil svojim sosednjim hišam, kapelo pa je dal podreti. Ob Zoisovih hišah je držala Nemška (v 16. stoletju Ribiška, sedaj Križevniška) ulica do Križevnikov. Nad glavnimi vrati Križevniškega dvorca je vsekana letnica 1567. Vzporednica Križevniški ulici je *Salendrova ulica* (Selendergasse) v seznamu 1802, v seznamu 1828 in naslednjih: Salender-Gasse). O tem imenu sta se pojavili dve razlagi: ali je okrnjeno iz Saltingergasse in bi spominjalo na ljubljanskega župana Andriana Saltingerja (1601 — Radics, Alte Häuser II 59), ali pa so ji ga zdeli nizozemski Pomorjani (Seeländer), ki so za Marijo Terezijo prišli v Ljubljano radi osuševanja barja in tod stanovali (Mitteil. 1864, 39). V hiši (stara št. 325, sedanja Breg 8), stoječi na vogalu Brega in Salendrove ulice, je krmaril pred 121 leti Jakob Dežman.

Konec Salendrove ulice se odpre Nemški ali Križevniški (sedaj Valvasorjev) trg. Razen cerkve in komende, ki je spadala v Gosposko ulico, je obsegal leta 1802. samo eno številko, nameščeno na hiši grofa Marije Josipa Auersperga (328). Dve številki (329 in 330) sta odpadli; nosili sta ji *podrta Nemška vrata* — ljudje so jim rekali Križanska vrata, v spisih so se zvala tudi Tržaška ali Oradiška vrata — *proti Gradščini in vojaška stra-*

nica ob galeriji kneza Auersperga. Križanska vrata, glasovita radi tesnobe, ovirajoče prevoz zelo obloženih voz — leta 1789, je običaj v njih s pavlo naložen voz (Vrhovec, Laibach 143) — so bila odstranjena leta 1792. Vojaška stražnica, ki je tičala ob njih, se je umaknila na Šolski (sedaj Vodnikov) trg. Galerija, omenjena v seznamu 1802, je bila del krasne trnadstropne palače kneza Auersperga št. 342, sezidane v sosednji Gosposki ulici leta 1642, podirte po potresnem letu 1895. Na notranji strani tega znamenitega dvorca se je raztezala galerija, odprti obokan hodnik, na katerega južnem koncu so držala vrata na Križevniški trg (Vrhovec, lb. 142). Večina posestnikov v Gosposki ulici so bili plemiči ali pa od stanu, kakor so rekali stari Ljubljančani. Na dolni levni strani je zaključeval Gosposko ulico dvor (sedaj vseučilišče, prej deželni dvorec), kjer so stanovali do leta 1747. vicedomi. Po njih je dobilo to poslopje naziv: *fiatomlja* ali *fistamija*, ki je dala ime bližnji *Fistamski ulici* in *Fistamskim* (Vicedomskim) ali *Dvorskim* vratom. *Fistamske* ulice nima seznam 1802, omenja pa *podrta Dvorska vrata in mestni zid proti vodi*. O *Fistamski ulici* je pisec sumil, da bi utegnila biti istovetna z Gosposko, kar mu je ovrgel pokojni profesor Ivan Vrhovec z naslednjimi vsticami: »Da *Fistamska ulica* ni identična z Gosposko, je brezdvomno; tudi *Židovska steza* (Judensteig) ni identična z njo, pač pa sosednji trg pred deželnim dvorcem (Burgplatz). Vicedomska vrata so se pričela z

oblični svojimi utrdbam ne šele v početku Gosposke ulice, ampak je prva njena utrdba stala tik zapadnega vogla pogorelega gledišča. Skozi dva stola in ozek z debelim ozirom ograjen hodnik se je šele dospelo do pravih vrat; ta so vodila čez je človek šel naravnost proti zapadu v Gosposko ulico, če je pa krenil na levo proti jugu (proti Ljubljani), je stopil v *Fistamsko ulico*; nje južno stran so na pravljale hiše, sedaj nasproti Kastnerjevi hiši stoječe, severno stran pa je delaj mestno ozidje, ki je od vrat držalo v Ljubljani do velikega okroglega stola. Iz te *Fistamske ulice* se je dospelo v *2. dovsko ulico*. V načrtu (Plan der Hauptstadt Laibach), pridelanem moji nemški knjigi, se ta ulica prav dobro vidi. *Fistamska vrata*, ki so na višino presegala dvor, po ožini pa enačila Križevniškimi vratom, so podrli leta 1791. (Hof, lb. 95.)

(Dalje prihodnjik.)



DIAMANT
POLICEK & CO.
Zlatarstvo in srebrninarstvo
Ljubljana, Mestni trg 10.

Primerno božično in novoletno darilo!

Kanarčke

pristne harcerje, ki iz vrstao pojo, raspolijajo na vse strani po zmernih cenah

Franjo Omahna
Ljubljana
Mestni trg 10.

Volna

za jumperje in obleke v najmodernejših barvah, 100 II
Toni Jager - Cerne
Dverni trg 1.

Vesna

Brata Pohlin in drug
tvornica
vlasnic, kovinastih gumbov, ključic in rlinčic
za čevlje Ljubljana I, poštni predal 126,
sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini
izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik! Pri večjih naročilih popust. 130

Crepp de Chine, Taffet, Molré Velour
Ciflon itd. čipke, modni nakit z
10-20% popustom
pri
R. Sinkovic nasl. K. Soss
Ljubljana, Mestni trg 10.
240 3

Jzšolani pevci!
Nad 100 pravih harških kanarčkov (Edelroller, pasma Seifert) je na prodaj.
Edvard Sever
Ljubljana, Krakovski nasip 10

Lojze Lubej
uradnik
Prve brv. štedilnice
Ljudmila Lubej
roj. Gomelj
poročena
Ljubljana, Dv. Mar. v Polje

Krznarsko podjetje
najmodernejše opremljeno stroji za strojenje in barvanje vsakovrstnega krzna
išče kompanjona
ali se proda.
Potreben kapital 300.000 dinarjev. Zastiguran 100% zaslužek. Oferte je poslati pod »Krznarstvo«
Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 8. sm

V usnjarni Karol Pollak, Kranj se prodaj:

RIDER ENCILINDRSKI KONDENZACIJSKI PARNI STROJ OD 55 HP, še popolnoma novo ohranjen S PARNIM KOTLOM, katerega gorilna ploskva (Heizfläche) meri 26 m² IN IMA 8½ ATMOSFER PRITISKA. Ogleda se ta stroj lahko v tovarni v Kranju, kjer se izve tudi za prodajno ceno. 6011

Cie. Gle. Transatlantique

Francoska linija

Havre-New York

Bajrajla vožnja v Ameriko na DUCHES-HAVRE 3½, dni, HAVRE-NEW YORK pa samo 6 dni.
Glavno zastopstvo: Slavenska banka, d. d., Zagreb.
Vozne listke in tozadovna pojasnila daje zastopnik Ivan Kraker Ljubljana, Kolodvorska ul. 41

Oglasi v „JUTRU“ imajo najboljši uspeh!

Za Miklavža kupujte knjige za mladino:

Milčinski, Zgodbe kraljeviča Marka. Ilustrirano. Vezano Din 18 —, s pošto Din 10-50.
Milčinski, Tolovaj Mataj. S slikami. Vezano Din 26 —, broš. Din 20 —, po pošti Din 1-50 več.
Šorli, Cirimureci. S slikami. Vez. Din 25 —, broš. Din 20 —, po pošti Din 1-50.
Šorli, Bob in Tedi. S slikami. Vez. Din 18 —, broš. Din 12 —, po pošti Din 1-25 več.
Vaštetova, Pravljice. S slikami. Vez. Din 22 —, po pošti Din 1-25 več.
Čika Jova-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vezano Din 12 —, po pošti Din 1 — več.
Čika Jova-Gradnik, Pisani oblaki. Otroški pesmi. Vezano Din 14 —, po pošti Din 1 — več.

Razne slikanice, ilustrirane pravljice za majhne otroke.
Knjige se naročajo pri
Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

Jedilnice in spalnice, kompletne, dalje kuhinjske opreme, klub-gar-niture in opremopisarn od preproste do najfinjše vrste, si pred nakupom ogledajte pri trdkri 2520
ERMAN & ARHAR
Št. Vid 4 nad Ljubljano.
Zahtevajte cenik!

Jugoslovansko importno in eksportno podjetje

ING. RUDOLF PEČLIN.

Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; poljedel-ski stroji in orodje; lokomobili in motorji; vse vrste atikalnipe; veletrgovina železa za stavbene in konstrukcijske svrhe. Tovarna poljedelskih strojev, livarna za tolezo in kovine F. Farčič izdeluje vse predmete iz li-tega železa v vsaki močini in velikosti točno po mode-lu, armature in medli in kovin za vsako potrebo. 223

MARIBOR
Trubarjeva ul. 4.
Telefon interurban 82.

Miroslav Bivic
knjigovoznica, kartonaža in galanterija. Založništvo šolskih zvezkov. Pisalne in šolske potrebščine. Cene konkurenčne. — Postrežba točna in solidna. Ljubljana, Sr. Petra cesta 29. 6892

Gradbeno podjetje arhitekt V. KRÄINER & Co.

Jesenice
Stavbna vodstva: Ljubljana, Domžale, Zagreb. 293
Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

Prva slov. zidarska zadruga v Ljubljani
registr. zadruga z omejeno zavozo
Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2
Tehniško vodstvo z oblastveno-avtoriziranim gradbenim inženjerjem.
Projektira in izvršuje vsa v stavbeni in inženjersko stroko spadajoča dela.
Delo solidno! Cene konkurenčne! 252

KEKSI 5768
PREPEČENCI ČAJNO PECIVO OBLATI
vsi izdelki iz Rogoške Slatine
direktna delajina prodaja v parni pekarni
VILJEM BIZJAK
Gospodstvska cesta.

Najboljša ljutomerska vina
letnik 1921, 1922 in 1923
ima v zalogi
Lovro Pelovar, Ivanjkovec. 6107

Zahvala.
Povodom smrti nepozabnega nam sina in brata, gospoda
Gustava Unšulda - Posavca
se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so z nami v teh težkih urah sočustvovali in pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.
Iskrna zahvala zlasti čč. duhovščini, bratom Sokolom, gg. pevcem iz Krškega in vsem darovalcem prelepega cvetja.
V Rajhenburgu, 22. novembra 1923.
6048
Žalujoči ostali.

Kupujem vsakovrstne surove kože

od najvišjih dnevnih cenah
Prodajom usnje
od najfinejše do najnavadnejših vrst po konkurenčnih cenah 6002
Sprejemam
kože v strojenje po zmernih cenah

Andrej Omersa
trgovina z usnjem in surovimi kožami
Lukovica
pri Kamniku.

Proda se skoraj popolnoma nov pisalni stroj

svetovne znamke „Imperial“. Cena 3000 Din. Pismene ponudbe pod „Pisalni stroj“ na Aloma Company, Ljubljana. 6048

Eksportna delavnica M. Peternel
Ljubljana
Celovška cesta št. 89
izvršuje vsakovrstne čevlje do najmodernejših oblik.
Najtrepežnejše „gojzerce“. 6308

Modni atelje M. Šarc
Anglaška
in francoska toletta
najfinejša izvršitev

Pridobitne sloje opozarjamo na Opšto carinsko tarifo

ki sta jo priredila
dr. Franjo Gospodnetič, inšpektor gen. direkcije carine, in **dr. Konrad Šmid**, načelnik gen. direkcije carine.
Knjiga, ki obsega 540 velikih strani in ki velja vezana Din 330 —, s poštnino Din 338 — se naroča pri
Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica 54.